DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

ben edebiyattan ibaretim

KAFKAOKUR

SAYI 71 • YIL 8 • EKİM 2022 •
20 TL • KKTC: 24 TL

Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Mehmet Ali & Akşamsefası

KAFKAOKUR

KAFKAOKUR
Fikir, Sanatve Edebiyat Dergisi
"... ben edebiyattan ibaretim."
Franz Kafka

Aylık Edebiyat Dergisi | Sayı 71 - 20 TL | KKTC: 24 TL

instagram.com/kafkaokur
twitter.com/kafkaokurdergi

İmtiyaz Sahibi
Akademiler Eğitim, Denetim ve Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Editör
Alparslan Demir

Genel Yayın Yönetmeni
Gökhan Demir

Sanat Yönetmeni
Yunus Emre Aytaç

Kapak Çizeri
Cansu Akın

Son Okuma
Ebru Özden Güroğulları
Buse Arslan

Web: www.kafkaokur.com
İletişim: editor@kafkaokur.com
Reklam: reklam@kafkaokur.com

Adres: Altunizade Mah. Palandöken Sok. No: 19/1
Üsküdar / İstanbul

ISSN: 2148-6824
Yayın Türü: Yaygın Süreli Yayın
Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş. (216) 354 30 00
Güzeltepe Mah.Mareşal Fevzi Çakmak Cad.
B Blok No 29/1/1 Eyüpsultan/ İstanbul
Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım Pazarlama A.Ş. (216) 354 39 09

Yazarlar
Okan Çil · Soner Sert · Ilgaz Özoğlu · Çiğdem Demirhan
Zeynep Kahraman Füzün · Şehnaz Erkan · Anıl Basılı
Tuğba Sarıünal · Oya Başkaya · Jessica Treat
Hakan Bıçakcı · Cihat Duman · Aysu Altaş · Bahri Butimar
Mahir Şanlı · Hazal Kebabcı · Yavuz Türk
İnci Kut · Şeyma Sarıkaya · Cem Tunçer

İllüstrasyon, Fotoğraf, Kolaj, Poster
Cansu Akın · Mücahit Aydoğdu · Yunus Emre Aytaç
Oya Başkaya · Timuçin Keleş · Fevzi Egüz · Nilay Adlim
Serkan Yolcu · İhsan Canitez

© Her hakkı saklıdır.
Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonlar elektronik ortamlar da dâhil olmak üzere yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

Ekim Üzre
Ilgaz Özoğlu

Bir "sevi"nin izahı nasıl mümkün olabilir ki? Hangi şair cüret edebilir, hangi âlim dile indirgeyebilir, hangi kutsal kitapta...

Babayla Babasız Büyüdün
Anıl Basılı

Kalp hatırlar. Ona iyi geleni ya da ansızın bırakılmış hissettireni... En çok kokuyu, o ara sıra yüze çarpan tanıdık...

KAFKAOKUR

KAFKAOKUR'un tüm sayılarını
shopier.com/kafkaokur
adresinden edinebilirsiniz.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

24

Aşkı Nasıl Bilirdiniz?
Tuğba Sarıünal

Nedir aşk? Hormonal bir bunalım mı, kutsal bir kazanım mı yoksa insanın yaşam boyu farklı tezahürlerde...

28

Etçiller ve Otçullar
Jessica Treat

Kedim evin önünde, kemikleri kemiriyor. Yağmur başladı: sıcak ve tok bir ses...

30 **Soyut Gözaltı, Büyük Gözaltı, Absürt Gözaltı** Hakan Bıçakcı
Distopik anlatıların değişmez temalarından biri, tüm nüfusun gözetim altında tutulmasıdır. Odağımızdaysa...

36 **Şimdi Bu Şehir** Aysu Altaş
Dostum yeniden burada. Geçmiş hiç olmamış gibi ve hiçbir şey acı vermiyor şimdi. Kumral, esmer, sarışın...

38 **Altay Dağları Nasıl Oluştu?** Mahir Şanlı
Bir önceki yazımızda Roma'nın mitolojik köklerini anlatmıştık. Dünya üzerinde birçok örneği var şehirlerin...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

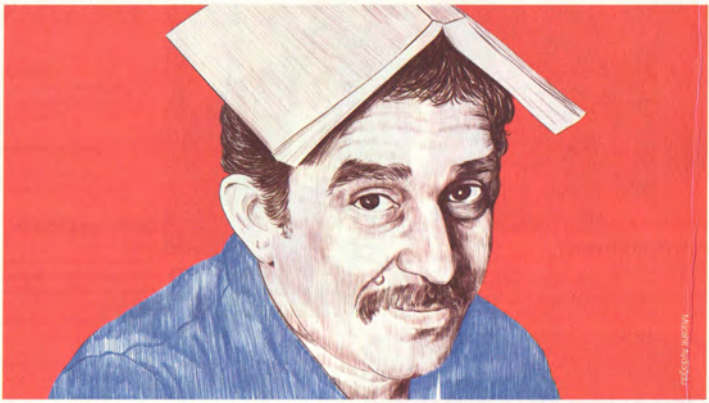

Okan Çil

NAMIDİĞER GABO

"Gabito her zaman yaşlıydı, küçükken o kadar çok şey bilirdi ki küçük bir yaşlı adam gibi gözükürdü. Onu böyle çağırırdık: küçük yaşlı adam."

Latin Amerika edebiyatı denince büyülü gerçekçilik, büyülü gerçekçilik denince akla Gabriel García Márquez gelir. Buna, Márquez'in dünya edebiyatına vurduğu bir mühür de diyebiliriz. Zira o biyografik birtakım olaylardan yola çıkıp içine siyasal çatışmaları da ekleyerek inşa ettiği benzersiz kitaplarıyla sadece Latin Amerika'nın en çok okunan yazarı olmadı, aynı zamanda dünyanın en saygın yazarları arasında da yerini aldı.

Gabriel García Márquez, namıdiğer Gabo, 6 Mart 1927'de, saat sabah dokuzda dünyaya geldi. Babası Gabriel Eligio García, annesi Luisa Santiaga Márquez Iguarán'dı. Gabriel ve Luisa ailelerin rızası olmadan, kaçarak evlenmişler ve hemen bir yıl sonra da ilk çocukları olan Márquez'i kucaklarına almışlardı. Ancak çok geçmeden, ekonomik sebepler yüzünden onu ailelerine bırakmak zorunda kaldılar. Márquez neredeyse bütün çocukluğunu dedesi Albay Nicolás Márquez Majía ile anneannesi Tranquilina Iguarán Cotes'in yanında geçirdi. Ondan sonra ailenin dokuz çocuğu daha oldu. Márquez üç buçuk yaşına gelince, ailenin üçüncü çocuğu Margarita da yanlarına gönderildi. Hep birlikte ikinci bir aile olarak yaşamaya başladılar.

Yaşamda gereksinim duyduğum tek şey, beni anlayan birisi.

Kolera Günlerinde Aşk, s.314, Can Yayınları

Márquez'in çocukluğu korku içerisinde geçti. Bunun en büyük sebebi yaşadığı evdi. Evin içerisinde neredeyse insan boyutunda yapılmış aziz heykelleri bulunuyordu ve gece boyu önlerinde yanan mum onları korkutucu gösteriyordu. Bir de anneannesinin anlattığı hayalet hikâyeleri vardı tabii. Anneannesi, evin bir odasında ölmüş olan kardeşinin ruhunu sürekli hissettiğini söylerdi. Márquez'in de ödü kopardı tabii. Ufak bir yaramazlık yaptığındaysa, anneannesi onu "Ölü Adamın Evi"ne bırakmakla tehdit ederdi. Komşuları vaktiyle kendini astığından bu ev böyle adlandırılıyordu. Márquez buraya

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

bir kere girdiğinde adamın hayaletini gördü, hiç yoksa gördüğüne inandı. Yıllar sonra vereceği bir röportajda bütün bu çocukluk korkuları yüzünden hâlâ kabuslar gördüğünü ve ışıklar açık şekilde uyuduğunu söyleyecekti.

Anneannesi batıl inançlara saplanıp kalmış bir insandı. Yaşanan hemen her olayı hurafelere bağlar, çözümü de yine hurafelerde bulurdu. Zaten Latin Amerika bu tip hikâyeler için bulunmaz bir kaynaktı; masallardan destanlara, azizlerden canavarlara ne varsa bütün sözlü kültür ürünleri yüzlerce yıl önceden gelip anneannenin zihnine, oradan da Márquez'in ruhuna, hayallerine yerleşiyordu. Bu durum Márquez'i zaman zaman ürküttüğü gibi, zaman zaman da besliyordu. İlerleyen yıllarda yazacağı kitapların temeli işte böyle böyle atılıyordu.

Onu besleyen şeylerden biri de dedesiydi. Dedesi vaktiyle belediye başkanlığı ve hazinedarlık yapmıştı. Ayrıca liberallerle muhafazakârlar arasında gerçekleşen, adına Bin Günlük Savaş (1899-1902) denen iç savaşta da görev almıştı. Yani anlatacak çok şeyi vardı. Kardeşi Margarita o günlere dair şöyle bir anı anlatır:

"Gabo büyükbabasına yapışık yaşardı, tüm öykülerini dinlerdi. Bir keresinde Ciénaga'da bir arkadaşı ziyaretine gelmişti; büyükbabayla birlikte Bin Günlük Savaş'ta savaşmış yaşlı adamlardan biriydi. Gabo, kulaklarını dört açmış beyefendinin yanında dikiliyordu ve daha sonra Gabo'nun ayakkabısının misafir otursun diye çekilen sandalyeye takıldığı ortaya çıktı. Gabo ziyaret bitene kadar sesini çıkarmadan beklemişti çünkü 'Eğer bir şey söylersem burada olduğumu fark edip beni kovacaklar,' diye düşünmüştü."

Stephen M. Hart'ın ifadesiyle, *"Anneannesi ona yaşanmaya devam eden ölü insanlarla ilgili öyküler anlatıyorken, büyükbabası gerçekten ölmüş insanların hikâyelerini aktarıyordu. Anneannesi samimi, evcil, hayaletli bir dünyadan bahsederken, büyükbabasının sözünü ettiği dünya destansı, tarihi ve hariciydi."*

Aşkımın kanıtı olarak sana gözyaşlarımı yolluyorum.

Kırmızı Pazartesi, s.85, Can Yayınları

Márquez dokuz yaşına bastığında dedesi hayatını kaybetti. O günden sonra kardeşi Margarita'yla beraber ailesinin yanına dönen Márquez için hiçbir şey eskisi gibi olmadı. Annesi onun için şöyle derdi: *"Gabito her zaman yaşlıydı, küçükken o kadar çok şey bilirdi ki küçük bir yaşlı adam gibi gözükürdü. Onu böyle çağırırdık: küçük yaşlı adam."*

Márquez'in bir anda büyümesinin bir diğer nedeni de ailesinin yaşadığı ekonomik sıkıntılardı. Aynı gün öğle ve akşam yemeği yiyemeyecek kadar fakirdiler. Ancak ortada büyük bir sıkıntı daha vardı: Babası Márquez'e pek sıcak davranmıyordu, onu "dedesinin şımarık, yalancı torunu" olarak görüyor ve doğru düzgün sevmiyordu.

Bu arada belirtmek gerekir ki o yıllarda Latin Amerika'da ikinci bir aile kurma geleneği oldukça normal karşılanıyordu. Hemen her erkeğin kayıt dışı ikinci bir eşi ve gayrimeşru çocukları bulunuyordu. Mesela dedesinin yaklaşık on iki gayrimeşru çocuğu vardı, babasının ondan da fazla. Bu çocuklar babalarının soyadlarını alamıyorlardı, ama kiliselerin vaftiz kayıtlarına işleniyorlardı. Dönemde kaydı olan meşru ve gayrimeşru çocuklarının oranları hemen hemen aynıydı. Belki de babaların çocuklarını çok umursamayıp onlara kaba davranmaları bundan kaynaklanıyordu.

Márquez bir yandan eğitimine devam ederken bir yandan da babasının yanında çalışıyordu. İlk cinsel deneyimini de bu yolla, fatura tahsilatı için gittiği bir genelevde yaşadı. Sonraki yıllarda birkaç evli kadınla gönül ilişkisi kurdu. Hatta bir seferinde kadının polis olan eşi, Márquez'le eşini yatakta yakaladı. Silahını çıkarıp onu Rus ruletine zorladı. Üstelik ilk tetiği kendisi çekti. Şansı yaver gidince sıra Márquez'e geldi. Kafasına silah dayalı olan Márquez tetiği çekemedi, ama öldürüleceğini düşünüyordu. Ne var ki polis onu affetti çünkü babasının ona geçmişte bir iyiliği dokunmuştu.

Márquez'in bu tarihten sonra başka kadınlarla da ilişkileri oldu ama hiçbiri Mercedes Barcha kadar onu etkilemedi. Zaten aile dostuydular. Márquez onu çocukluğundan beri seviyordu, hatta on üç yaşındayken Mercedes'e evlilik bile teklif etti. Hem de bu teklifin 1958'de kabul edileceğini ve bütün bir ömrü onunla geçireceğini bilmeden.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

"BAŞARIMIN SIRRI YÜZDE ON İLHAM YÜZDE DOKSAN TER"

Márquez bütün bunlar olurken bir yandan da edebiyatla ilgileniyor, sürekli bir şeyler yazıyordu. Dinlediği bütün o hikâyelerin üzerine bir de usta isimlerin kitaplarını okuyunca iyiden iyiye yazar olma sevdasına kapıldı. Babasıysa buna karşıydı tabii, yazar olmakla aç kalmak hemen hemen aynı şeydi.

Márquez ilk şiirini 1944'te *El Tiempo* adlı dergide Javier Garcés mahlasıyla yayımladı. Mercedes'e ithafen yazılan *Şarkı* adlı şiir şu şekildeydi:

Düşünüyorum -yağmur yağıyor-
Senin yumuşak bakışlarını
Taze meyve gibi bir kadın
Şenlik kadar neşeli
Bugün adın alacakaranlıkta beliriyor
Burada benim şiirimde

Márquez yazar olmak istese de babasını kırmamak için 1947'de Bogota Ulusal Üniversitesi'nde hukuk okumaya başladı. Tabii bu yazmasına engel değildi. Şiirden ziyade öyküye yöneldiği bu yıllarda ilk çalışmalarını *El Espectador* gazetesinde yayımlatmaya başladı. İlk yayımlanan öyküsünün adı *Üçüncü Teslimiyet*'ti. Sonuçtan çok mutluydu, ama ücreti beş cenvatos olan gazeteyi alacak parası dahi yoktu. Öyküsünü basılı hâlde görebilmek için yoldan geçen birinden gazeteyi kendisine vermesini istemek zorunda kaldı.

Tam da o yıllarda, 1948'de liberallerin lideri Jorge Eliécer Gaitán'ın öldürülmesi Bogota'yı altüst etti. *Bogotazo* diye adlandırılan ve Bin Günlük Savaş'ın bir devamı olarak değerlendirilen liberallerle muhafazakârlar arasındaki bu iç savaş yaklaşık on yıl boyunca devam edecek ve 200 bin kişinin ölümüne sebep olacaktı. Olayın patladığı gün çıkan ayaklanmalar üniversiteye de sıçradı. Üniversite kapatıldı, ama öğrenci yurdu tamamen yandı. Márquez'in yazdığı bütün öykülerle birlikte.

Yüreğini kolla, Aureliano, ölmeden çürüyorsun.

Yüzyıllık Yalnızlık, s.188, Can Yayınları

Márquez bir süre sonra eğitimine devam etmek için Cartagena de Indias'a taşındı ve oradaki üniversiteye kaydoldu ama babasının zoruyla başladığı hukuk bölümüne devam etmek pek de içinden gelmiyordu. Gazeteciliğe iyiden iyiye meyletmesi de bugünlere rastladı. Bir arkadaşının aracılığıyla El Universal'da işe girdi, baktı ki hoşuna gidiyor, okulu tamamen bıraktı.

Gazetede *Yeni Paragraf* adlı ilk makalesi 21 Mayıs 1948'de yayımlandı. "Dünyanın en güzel mesleği" olarak tanımladığı gazeteciliği bu tarihten sonra hiç bırakmadı, Nobel Edebiyat Ödülü'nü alıp bütün dünyada okunmaya başladıktan sonra bile.

Márquez gazeteciliği sayesinde ülkenin ve insanların sosyokültürel yapısını daha iyi kavrıyordu. Gerek üçüncü sayfa gerek siyasal birtakım olaylar hakkında makaleler yazarken geliştirdiği bu bakış açısı, ilerleyen yıllarda onun öykü ve romanlarında da kendini belli edecekti. *Yüzyıllık Yalnızlık*'ın yaratım süreci bu denli eskiydi yani.

El Universal'dan sonra pek çok gazetede çalışmaya devam etti. Doğru düzgün para kazanamıyordu ama hiç yoksa sevdiği işi yapıyordu. El Heraldo'da çalışmaya başladığında girişinde noterin, ortasında genelevin olduğu bir binanın son katında kalıyordu. Oradaki kadınların mektuplarını yazıyor, onlar da Márquez'in kıyafetlerini yıkıyordu. Kirayı ödeyecek para bulamadığındaysa yazdıklarını kapıcıya rehin olarak bırakıyordu.

Márquez gazete yazılarında ironik bir dil kullanıyordu. Bu da okurların çok hoşuna gidiyordu. Her yerin yangın yerine döndüğü, öfkeli yumrukların sert laflarla beraber sallandığı bir ülkede muzip muzip gülümseyerek eleştiri yapmak pek alışılmış bir şey değildi. O da bunu bildiğinden kendi edebiyat dergisini, Cronica'yı kurdu. Ancak işler pek istediği gibi gitmedi. Daha sonra Comprimido gazetesini kurdu. "Dünyanın en küçük gazetesi" olduğunu iddia ettiği gazetenin tamamı altmış santimdi ve içindeki yazıların hepsini Márquez yazıyordu. Ne var ki bu da kısa ömürlü oldu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

1954'te ilk öykülerini yayımladığı *El Espectador*'da işe girdi ve buradaki yazılarına film eleştirileriyle başladı. Yazdığı diğer makalelere kıyasla, eleştiride kalemini hiç sakınmıyordu. Tabii bu da birtakım sıkıntılara yol açmıyor değildi; film dağıtıcıları hasılatı etkilediği gerekçesiyle gazeteye habire şikâyet mektupları yolluyor, bazıları reklam vermeyi bile bırakıyordu.

Márquez 1955'e kadar yüzlerce gazete yazısı yazdı, ama hiçbiri *Bir Kayıp Denizci* kadar etkileyici olmadı. Motomot bir dil yerine, olayın duygusunu okura bütün hiddetiyle hissettirebilmek için edebî yeteneğini de kullandığı bu yeni haber dilinde çok dikkat çekici bir meseleyi konu edindi: Kolombiya donanmasına ait bir geminin battığı, bütün mürettebatın öldüğü, içlerinden birininse sal üzerinde on gün boyunca martı eti yiyerek hayatta kaldığı haberi gündeme bomba gibi düştü. Márquez bu kişiyi buldu ve onunla üç hafta boyunca konuşup olayın bütün ayrıntılarını öğrendi. *Bir Kayıp Denizci* adını verdiği on dört sayılık yazı dizisiyle her şeyi büyük bir ustalıkla anlatınca Kolombiya'da tam anlamıyla infial yarattı. Gazetenin satışları birden patladı. Anlaşıldığı üzere, donanma gemisi yükledikleri fazla kaçak mallar yüzünden batmıştı. Bu haber halkı olduğu kadar hükümeti de ilgilendiriyordu tabii. Ancak hükümetin olayı kapatmak için söylediği yalanlar deşifre olunca işler hepten karıştı. Gazete, Márquez'i doğru yurtdışına gönderdi. Olay durulana kadar Avrupa muhabirliği yapacaktı, ancak olaylar durulmadı ve *El Espectador* kapatıldı.

YÜZYILLIK YALNIZLIK'A DOĞRU

Márquez Avrupa'da çeşitli gazete ve dergiler için yazdığı yazılarla geçinmeye çalışırken *Bir Kayıp Denizci* kitap olarak basıldı. İlk romanı *Yaprak Fırtınası* da yine bu yıllarda, 1955'te yayımlandı. Kolombiya'nın ilk modern romanı olarak adlandırılan *Yaprak Fırtınası* düşsel Macondo kasabasının ilk ortaya çıktığı kitaptı. Kasabada herkesin nefret ettiği bir doktoru konu edinen roman Márquez'in edebî kariyerinin ilk basamağını oluşturuyordu.

"Umut karın doyurmaz," dedi kadın. "Karın doyurmaz ama insanı ayakta tutar."

Albaya Mektup Yok, s.49, Can Yayınları

Bu yıllarda bir gelişme de aşk hayatında gerçekleşti: Avrupa yıllarında çocukluk aşkı Mercedes'le daha yakın bir ilişki içine giren Márquez, ona her fırsatta yazmaya başladı. 1958'de bir gün, bir arkadaşıyla barda içerken gayriihtiyari saatine baktı. ***"Siktir, uçağımı kaçıracağım!"*** diyerek hızla kalktı. Arkadaşının şaşkın gözlerle sorduğu soruyasa, ***"Evlenmeye gidiyorum,"*** yanıtını verdi.

Evlendikten sonra Mercedes'le Venezuela'ya yerleşti ve çeşitli gazetelerde yazmaya devam etti. Tam bu günlerde, uzun zamandır çatışmaların sürdüğü Küba'da devrim olduğunu, sosyalizmin kazandığını haber aldı. O da soluğu derhâl Küba'da aldı.

"İlk izlenimimiz hayli komik oldu, zira bizi karşılayan kişiler eski Hava Kuvvetleri'nin son anda devrim birliklerine katılan üyeleriydi; hakiki devrimcilere benzemek için sakalları iyice uzamadan kışladan çıkmamışlardı."

Küba ziyaretinde Fidel'le tanışan Márquez, ömrünün sonuna dek onunla çok sıkı bir dostluk kurdu. İlerleyen yıllarda onun talebiyle kurulan sinema okulu bir yana, büyük yazar sürgünde yaşadığı ve annesini ziyaret etmek istediği yıllarda Fidel onu özel uçağıyla Kolombiya'ya gizlice yollayacak, Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldığında, İsveç'te olay çıkaracak kadar bedava rom dağıttıracaktı.

Márquez daha sonra gazetecilik mesleği gereği New York'a, Meksika'ya gitti, bazı dergilerle editör olarak çalıştı ve zamanını film senaryosu yazarak geçirmeye başladı. Ancak yoksulluk yakalarını bir türlü bırakmıyordu. Mercedes'in desteği olmasa, kısa aralıklarla doğan iki çocuklarıyla beraber ayakta kalmaları zordu.

Sonraki günlerde senaryoyu bırakıp kitaplarına dönen Márquez, *Şer Saati*, *Albaya Mektup Yok* ve *Hanım Ana'nın Cenaze Töreni* adlı üç kitabını birden 1962'de yayımlandı. Bu kitaplarda çocukluk anılarından ilhamla çıktığı yolda, "hiç yaşanmamış bir gerçeklik"

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

"Her zaman muazzam görsel gücü sayesinde kusursuz ifade gücüne sahip mecranın sinema olduğuna inanmıştım. Yüzyıllık Yalnızlık'tan önceki bütün kitaplarımı bu kesinlik köreltti..."

ortaya koydu. Siyasal alegoriyle metni eleştirel bir yere taşırken karakterlerin verdiği tepkiler üzerinden bir ülke panoraması oluşturdu.

Márquez bu kitapların ardından yeniden sinemaya ağırlık verdi. Hatta kendi öyküsünden uyarlanan *There are No Thieves in This Town*'un senaryosunu yazdı ve filmde biletçi karakterini oynadı. Onunla beraber birkaç tanıdık sima daha vardı: Luis Buñuel rahibi, Juan Rulfo'ysa domino oyuncusunu oynuyordu.

Ancak sinemayla kurduğu ilişki onun edebiyatını olumsuz etkilemeye başlamıştı. Görsel düşünmenin edebiyatta kısıtlayıcı bir etkiye sebep olduğuna inandığından, ilerleyen günlerde şöyle yazacaktı:

"Her zaman muazzam görsel gücü sayesinde kusursuz ifade gücüne sahip mecranın sinema olduğuna inanmıştım. Yüzyıllık Yalnızlık'tan önceki bütün kitaplarımı bu kesinlik köreltti... çünkü romanın sonsuz imkânlar barındırdığının farkına vardım."

Aslında Márquez *Yüzyıllık Yalnızlık*'ı çok uzun zamandan beri düşünüyordu. İsminin önce *Ev* olduğunu, ancak doğru tonu bulamadığı için yazmayı hep ertelediğini söylüyordu. 9 Temmuz 1965'te ailesiyle beraber Meksika'dan Acapulco'ya giderken o tonu bulacağını nereden bilebilirdi ki.

"Bir gün, Mercedes ve ben çocuklarla Acapulco'ya giderken bir yıldırım gibi geldi. Hikâyemi büyükannemin bana kendi hikâyesini anlattığı gibi anlatmalıydım."

Bir anda arabayı durdurdu ve ailesinin şaşkın bakışlarına aldırmadan hemen kâğıt kalem çıkarıp aklındaki ilk cümleleri yazmaya başladı. İstediği sesi yakaladığı için de durmadı. Arabayı gerisin geri çevirdi ve derhâl masaya kapanıp yazmaya devam etti. Temmuz 1965'ten Ağustos 1966'ya kadar hayatın bütün akışını durdurdu. Senaryo ve gazete yazılarını tümden bırakıp sadece romanına odaklandı. Sadece o değil, etrafındaki herkes de romanın bitmesini bekliyordu.

"İlk andan itibaren, yayımlanmadan çok önce, kitap ona bir şekilde temas eden herkesin üzerinde büyülü gücünü hissettirdi: arkadaşlar, sekreterler vb. Hatta kasap ya da ev sahibimiz gibi paralarını almak için kitabı bitirmemi bekleyen insanların bile."

Bütün bunlar büyülü gerçekliğin kendisi gibiydi, ama yaşanan tuhaflıkların ardı arkası kesilmiyordu. Çevrelerindeki insanların anlayışlı davranmalarına karşın paraları kısa zamanda tükeniverdi. Márquez önce arabasını sattı, sonra evdeki eşyaları birer ikişer rehin vermeye başladı. Kılı kılına idare ediyorlardı ki gün geldi, *Yüzyıllık Yalnızlık* sonunda bitti.

Márquez yeniden doğmuş gibiydi. Mercedes'le beraber hiç vakit kaybetmeden romanı Buenos Aires'teki Sudamericana Yayınları'na göndermek üzere postaneye gittiler. Ancak ceplerindeki para 700 sayfalık romanını göndermeye yetmedi. Posta toplamda 93 peso tutuyordu, onlardaysa 45 peso vardı. Márquez romanın 45 pesoluk kısmını paketleyip gönderdi. Kalanını göndermek için evde son kalan eşyaları; elektrikli ısıtıcıyı, saç kurutma makinesini ve mutfak robotunu rehin verdiler. Eşyaların karşılığında aldıkları 50 pesoyla postaneye gidip romanın kalanını 48 pesoya gönderdiler. Ceplerinde 2 pesoyla dışarı çıktıklarında Mercedes sinirden kıpkırmızıydı ve Márquez'e dönüp, *"Geriye bir tek romanın kötü çıkması kaldı şimdi,"* dedi.

Ne var ki Sudamericana romana bayıldı. İlk baskı 3000 kopya olarak düşünülse de sonra bu sayı 8000 oldu. Sonuç yayınevi açısından da oldukça şaşırtıcıydı. Roman raflara ilk girdiği hafta 1800 kopya sattı. Kitap öyle çok sevildi ki uzun zaman çok satan

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Márquez Ekim 1982'de Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görüldüğünde Kolombiya'dan sürgün edilmiş durumdaydı. Bu başarı ülke içinde siyasal bir krize sebep oldu."

listelerinde kaldı ve aradan onca yıl geçmesine rağmen, yayımlandığı her ülkede çok satanlar arasında durmaya devam etti.

"KİTAPLARIMDA GERÇEKLİĞE DAYANMAYAN TEK SATIR BULAMAZSINIZ"

Büyülü gerçekçiliğin doruk noktası kabul edilen *Yüzyıllık Yalnızlık*'tan sonra Márquez'in hayatında hiçbir şey eskisi gibi olmadı. Edebiyattaki popülerliği arttıkça gazetedeki sözü, diğer bir değişle siyasal eleştirileri de daha çok ses getirmeye başladı. Bunun en temel örneği Şili'de yaşandı. General Pinochet, Salvador Allende'ye darbe yapıp bütün ülkeyi kana bularken, Márquez yazdığı onca protesto yazısının ardından, Pinochet iktidarı bırakana kadar bir daha roman yayımlamayacağını söyledi.

Başkan Babamızın Sonbaharı'ndan (1975) sonra verdiği bu sözü *Kırmızı Pazartesi*'yle (1981) bozdu. *Kırmızı Pazartesi* ilk baskısını 1.500.000 kopya yaptı ve öyle çok sattı ki aynı yıl otuz iki dile birden çevrilmeye başlandı. Onu Nobel Edebiyat Ödülü'ne ulaştıran son basamak da bu oldu.

Márquez Ekim 1982'de Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görüldüğünde Kolombiya'dan sürgün edilmiş durumdaydı. Bu başarı ülke içinde siyasal bir krize sebep oldu. Böyle büyük bir ödüle layık görülen vatandaşlarının sürgünde olması neticede büyük olaydı.

Bu dünyada hiçbir şey bir insan enkazı kadar korkunç olamaz.

Yaprak Fırtınası, s.107, Can Yayınları

Márquez smokin giymeyi sevmediği için törene beyaz bir takımla katıldı. Yaptığı konuşmada Latin Amerika'da yaşanan katliamları anlattı ve Avrupa'yı kayıtsızlıkla suçladı. Ödülü alıp indiğinde birileri onun neden aşçı gibi giyindiğini düşünürken, yakın dostu Fidel Castro kutlamalar için İsveç'e 1500 şişe rom yolladı. İsveç Başbakanlığı da, Küba Konsolosluğu'nu yasadışı içki dağıtımı yaptığı gerekçesiyle şikâyet etmek zorunda kaldı.

Nobel'den sonra bütün gözler Márquez'in yeni romanına çevrilmişti tabii. Hatta Márquez, sonrasında yumruk yumruğa kavga edeceği hâlde o zamanlar yakın dostu olan Vargas Llosa'ya bir seferinde şöyle bir olay anlattı:

"İspanyol bir editörden bir mektup aldım, bir sonraki romanım karşılığında Palma de Mallorca'daki malikânesinde istediğim kadar kalabileceğimi ve giderlerimi de onun karşılayacağını yazmış. Muhtemelen mektubu yanlış adrese postaladığını çünkü benim bir hayat kadını olmadığımı söyledim."

Ancak Márquez ne Nobel'den sonraki ilk romanı *Kolera Günlerinde Aşk*'ta (1985) ne de sonraki kitaplarında okuru şaşırttı. Edebiyattaki ivmesini gazeteciliği de takip etti; çok büyük haberlere imza attı, çeşitli barış görüşmelerinde aracılıkta bulundu ve her şeyden önemlisi sözünü asla esirgemedi.

1999'da lenf kanserini atlatsa da 2014'te yakalandığı zatürre sebebiyle hayata veda etti, ancak dünyadaki hemen her kitaplığa girdiği için yanımızdan asla ayrılmadı.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Mehmet Ali & Akşamsefası

"Márquez, Anlatmak İçin Yaşamak ismini verdiği ve kariyerinin ilk yıllarını anlattığı kitabında aldığı hukuk eğitimini yazar olmak için bıraktığını söyler."

Soner Sert

MÁRQUEZ VE SİNEMA

Her ne kadar 1895 yılında ilk toplu gösterimi yapılsa da sinemanın toplumsallaşması ve dünyanın hemen her bölgesine ulaşması 1910'lu yıllara rastlar. Bu yıllar, sinemanın endüstrileşmeye başladığı, Chaplin ve Griffith gibi sinema ustalarının adını duyurduğu döneme tekabül eder. Sinemanın, diğer sanat dallarına nazaran daha görünür, iletişimi hızlı ve kurgusal açıdan daha olanaklı oluşu, entelektüellerin de sinemaya olan ilgisini perçinledi. Farklı disiplinlerden sanatçılar, siyasetçiler, toplum bilimciler, doktorlar ve mühendisler sinema üzerine kafa yormaya başladı. Dolayısıyla edebiyatçılar da bu "furya"dan uzakta kalmayı başaramadı.

Sinemanın beslendiği kaynak çoğu zaman tiyatro olarak nitelense de sinema asıl olarak edebiyattan etkilenir. Hikâye yapısının, karakter ve olay örgüsünün daha yoğun ve derinlemesine olduğu bu sanat dalı sinemayla hem doğrudan hem de dolaylı bir ilişki kurar. Tiyatronun ve tiyatrocuların, sinema üzerine kurduğu -ilk yıllardaki- hakimiyetin sona ermesinin ardından sinemacılar edebiyata yönelir. Çağdaş ya da klasik demeden edebiyat eserleri tekrar tekrar okunur ve sinemaya uyarlanır. Aynı zamanda karşılıklı bir ilişki de kurulur. Edebiyatçılar da sinema yapmaya, senaryolar yazmaya başlar.

Yirminci yüzyılda doğan ve edebiyat yapan her yazar, sinemadan, sinemanın o büyülü dünyasından etkilenir. Yazarların anıları, çocukken izledikleri filmlerle, sinema perdesiyle kurdukları ilk ilişkilerin aktarımı ile doludur. Sinema öylesine kuvvetli bir sanattır ki izleyicisini derhâl etkisi altına alır. Yazar olmaya karar veren bir çocuğun aklı ister istemez sinemaya da kayar. Atıf Yılmaz birlikte senaryolar yazdığı, hikâyelerini uyarladığı Yaşar Kemal'in edebiyatçıdan ziyade sinemacı olmak istediğini söyler. Keza Yılmaz Güney de İstanbul'a edebiyatçı olmak için geldiğini belirtse de kısa süre sonra çocukluğunda izlediği filmlerin büyüsüne kapılarak sinema yapmaya karar verir. Bu durumun uluslararası bağlamda en gözde örneklerinden biri de Gabriel García Márquez'dir.

Mutluluğun iyi edemediğini iyileştirecek ilaç yoktur.

Aşk ve Öbür Cinler, s.45, Can Yayınları

Márquez, *Anlatmak İçin Yaşamak* ismini verdiği ve kariyerinin ilk yıllarını anlattığı kitabında aldığı hukuk eğitimini yazar olmak için bıraktığını söyler. Geçimini sağlamak için uzun bir süre gazetecilik yapsa da o tarihlerde sinema ile kurduğu ilişkiden bahsetmez. Daha çok yazarlık kariyeri üzerinde durur. Oysa ki Márquez, 50'li yılların başında gazetecilik faaliyetleri için bulunduğu Roma'da, Centro Sperimentale di Cinematografia (Deneysel Sinema Okulu) ile bağlantı kurar. Bu okul Cesare Zavattini'nin de eğitmenlerinden biri olduğu dönemin gözde akademilerinden biridir.

O yıllar dünya sinemasının Yeni Gerçekçilik Akımı'nın etkisi altına girdiği, kameranın sokaklara indiği, filmlerde "sıradan insanlar"ın da hikâyesinin anlatılabildiği yeni bir dönemdir. *Bisiklet Hırsızları* (1948), *Milano'da Mucize* (1951), *Umberto D.* (1952) gibi filmlerin ortalık kasıp kavurduğu bu dönemde, izleyicinin karşısına hep aynı kişi çıkar: Cesare Zavattini.

Zavattini, bu filmlerin hem senaristi hem de Yeni Gerçekçilik Akımı'nın teorisyenidir. Bu akımın "sihirini" konu alan üç makale kaleme alan Zavattini, bu yazılarında hem Yeni Gerçekçiliği hem de sinema ile hayat arasında kurduğu bağı açıklar. Márquez, tam da bu dönemde Zavattini ile bağlantıya geçer. Márquez'in o tarihlerde sinema yapmak isteyip istemediği bilinmez fakat Zavattini, Márquez'in edebiyat yolculuğunu derinden etkiler.

Bilindiği gibi Yeni Gerçekçilik Akımı, "kahraman olmayan kahramanların" hikâyelerini merkeze alır. Çocuğuna ayakkabı alan bir baba ya da anne, işsiz bir işçi, yalnızlıktan bunalmış bir emekli sinemanın öznesi olabilir. Márquez de bu bilgiden hareketle bir gün

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

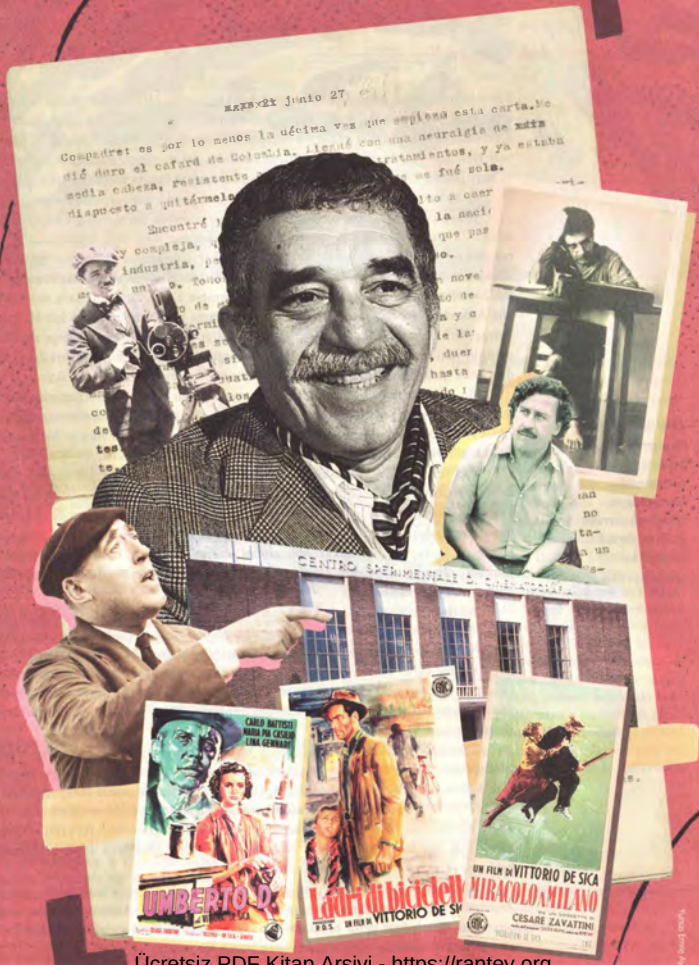

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Mehmet Ali & Akşamsefası

"Márquez, edebiyattan arta kalan zamanlarında senaryo çalışmaları yapar. Kızıl Oidipus ve Erendira isimli filme çekilen senaryolarının haricinde pek çok senaryo daha yazar."

Zavattini'nin yanına gider. Gazetede bir haber görmüştür. Meksika'da yaşayan bir adam, uzun yıllar sonra kızının mezar yerini değiştirmek zorunda kalınca, kızının mezarının açılmasına razı olur. Fakat gözlerine inanamaz. Yaklaşık yirmi yıl önce ölen kızı, hâlâ on yedi yaşındaki hâliyle mezarda dipdiri yatmaktadır. Adam, olayın etkisinden kurtulamaz ve koyu bir Katolik olduğu için kızını Vatikan'a, Papa'nın yanına götürmek istediğini söyler. Zira kızının, sıradan bir insan olmadığını, bir Azize olduğunu ispatlayacaktır.

Márquez, *Aziz* ismini verdiği öyküsünde de anlattığı bu olayı öğrenir öğrenmez soluğu Zavattini'nin yanında alır. Bu olayın, bir sinema filmi olup olamayacağını merak ettiğini söyler. Zavattini, başlarda pek ilgilenmese de olaylar ilerledikçe kulak verir Márquez'e. Márquez anlatmayı bitirince, karşısında duran, gerçekçi sinemanın büyük ustası Zavattini'nin ne diyeceğini sabırsızlıkla beklemeye başlar. Zavattini uzun uzun düşünür. Ardından, "Bu olay ziyadesiyle gerçek." der. "Buna insanların inanması için bir yalana ihtiyaç var." diye de ekler. Márquez'in beklemediği bir cevaptır bu. Gerçeğe müdahale etmenin yeni bir anlatım yaratmaya yarayabileceğinin, kurgunun bir hikâyeyi daha inandırıcı hâle getirebileceğinin uzun uzadıya düşündükten sonra farkına varacaktır.

Bu farkındalık hâli Márquez'i büyülü gerçekçiliğin büyük destancılarından biri olmaya götürecektir. Sadece başyapıtı *Yüzyıllık Yalnızlık* gibi güçlü romanlarında değil, tarihsel ve güncel olayları konu aldığı *Labirentindeki General*, *Şili'de Gizlice* ve *Bir Kaçırılma Öyküsü* gibi romanlarında da gerçeklikle ustaca oynamayı başaracaktır.

Onu asıl dehşete düşüren şey, kendini ifade edememekti; hayatında ve ölümünde tecrübe ettiği en büyük dehşetti bu.

Mavi Köpeğin Gözleri, s.20, Can Yayınları

Her romanında ya da öyküsünde yarattığı atmosferin, distopik bir dünyadan izler taşıdığı, okurun içinde bulunduğu anın görsel bir şölene hizmet ettiği fantastik bir dünya kurar. Bu dünya hem sahicidir, olasıdır ve hayatta bir karşılığı vardır hem de akıl almaz, büyülü ve uzaktır. Okur, o dünyanın hem bir parçasıdır hem de bir seyirci konforuyla koltuğuna oturup perdeye bakar. Márquez'in gazetecilik yaptığı, henüz "profesyonel bir romancı" olmadığı o yıllarda Zavattini'den aldığı bu dersin, kariyerini şekillendirdiğini düşünmek su götürmezdir.

Márquez, edebiyattan arta kalan zamanlarında senaryo çalışmaları yapar. Kızıl Oidipus ve Erendira isimli filme çekilen senaryolarının haricinde pek çok senaryo daha yazar. Bunlardan bazıları televizyon dizisi olarak seyircinin karşısına çıkar. Bir gazetecilik üslubuyla kaleme aldığı *Bir Kaçırılma Öyküsü*, Pablo Escobar'ın kaçırdığı bir grup burjuvanın tutsak olduğu süreçteki günlerini yansıtır. Bu romanın, çok izlenen Netflix dizisi *Narcos*'a ilham olduğu aşikardır. Márquez'in kurduğu dünyanın, dizide yer alan bölümlerde birebir yansıtıldığı anlar bulunmaktadır.

Edebiyat ve sinema aralarında güçlü bağlar bulunan hısım/akrabadır. Yaratıcıların aynılığından, hikâye ve anlatım ortaklığından ziyade bir atmosfer yaratmaktaki inandırıcılık belirleyicidir ilk olarak. Edebiyatla sinema arasındaki en nesnel farklardan biri de atmosferdir. Márquez'in bin bir emekle kurduğu güçlü dünyası *Kolera Günlerinde Aşk*'ta okuru sürüklerken, aynı roman sinemaya uyarlandığında korkunç bir etki yaratır. Yazarın hikmeti de işte bu noktada ortaya çıkar. Márquez, filmi gördükten sonra muhtemelen haklarını verdiği için bin pişman olmuştur.

Márquez'in henüz sinema perdesine yansımayan pek çok senaryosu olduğu söylenir. Arşivinde bir gün film olması umuduyla yazdığı anekdotlar, kısa hikâyeler, tretmanlar yer alıyormuş. Kendisi ne derdi bilinmez ama onun yarattığı bir dünyanın -edebiyat ya da sinema fark etmeksizin- alımlayıcısı olmak büyük bir şans...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Ilgaz Özoğlu

EKİM ÜZRE

"'Yorgun kalbim seninle elem nedir bilmesin;
Ayırma gözlerimden çocuksu gözlerini,
O sakin, o yalansız, o kuytu gözlerini"
Ümit Yaşar Oğuzcan

Bir "sevi"nin izahı nasıl mümkün olabilir ki? Hangi şair cüret edebilir, hangi âlim dile indirgeyebilir, hangi kutsal kitapta kendine yer bulabilir? Delirmiş olmalı bu işe kalkışan, gerçi, hangimiz ne kadar akıllıyız?

O zaman belki…

Belki, ikiye böldüğünde bir simidi, dökülen susamları toplayıp yemek parmak uçlarınla. Kavurucu sıcağın altında avuçlarını açıp sokak ortasındaki bir çeşmeye, suyunu yudumladığın vakit derinden bir oh çekmek. O meşhur dükkânın vitrininde gördüğün kurdeleli pabuçları alabilmek için bayram harçlıklarını biriktirmek. Seher yelinin kaburgalarını delip geçtiği o karlı kış günlerinde, okul çoraplarını ısıtmak kömür sobasında evden çıkmadan hemen önce, yahut çiçekleri sulamak bahçedeki yeşil hortumla, ölmelerine izin vermek istemezcesine. İlk eriği dalından yemek, papatyaları koparmadan da sevebilmek, yağmurun ıslatmasana izin vermek nazlı saçlarını, değdikçe her bir tanesi yanaklarına, tebessümüne bir yenisini eklemek gamzelerinden. Yahut; boyun kadar sandalyelere oturup okuma yazma öğrenmeye başladığın yaşlarda hep ters yazmak deftere S'leri, beceriksizliğinle alay etmek sonra. Bir türlü bulamamak iki kere ikiyi, ardından kızıp bırakmak matematiği ve yeniden okumaya başlamak Hansel ve Gretel'i. Çamurdan pastana basıp yerle bir ettiğinde emeklerini mahallenin haylazı, öfkeyle kavrulan gözlerine takılıveren o civcivlerin bahçede neşeyle koşuşturmasının yüreğinde canlandırdığı esenliğin tarifsizliği. Büyümek sonra. Birinin sümüğünü silip attığı o kirli mendili, diğerinin kan ter içinde kalarak süpürdüğüne şahit olacak yaşlara gelmenin ağırlığı. Yükünü kaldıramayan belinin isyanı olan o kamburun sancısı. Tam da "bu hayat böyle yürümez," dediğin zamanda, umutla tanıştığın o an sonra; "bu da geçer," dedikleri şeylerin esamesinin bile okunmadığı o günleri görebilmenin ferahlığı. Ilık ılık esen yaz gecelerinin rüzgârı. Bir çift kahverengi göze dalıp gitmek sonra; çünkü gülümsediğinde, sonu denize çıkan sokakların kıvrımlı yollarını andırıyor etrafında beliren çizgileri. Cilvesi dalgasından da büyük kestane rengi saçlarının arasına gizlenmiş kızıl tutamları, akşam güneşi vurduğu vakit saklayamıyor kendini. Hayattan bir alacağı var sanki, üzerine birkaç beden büyük geliyor kederi; ama yine de seviyor yaşamayı besbelli, öyle olmasa nasıl bu denli umuda yaklaştırır isminin iki hecesi?

Böyle bir şey işte belki "sevi" dedikleri. Bir insanın ellerini yoluna katmak, öperken avuçlarının içindeki çizgileri, unutuvermek tüm öksüzü, yetimi; yenmek ruhundaki kanseri, adaletin kirli yüzünü, peçete satan o hüzünlü kız çocuğunu düşünmemek bu öğle vakti. Düşünmemek günlerden pazartesi mi perşembe mi, sigaraya bu kış da zam gelir mi, dünden kalan bayat ekmek bugün de karnımızı doyurmaya yetebilir mi…

düşünmemek ölümü,
düşünmemek kötülüğü,
düşünmemek deliliği…
yeniden nefes alabilmek,
yeniden umut edebilmek,
ve yeniden, yaşamın ellerinden tutmaya bir sebep bulabilmek…

"Hâlbuki aşk, başka ne olsundu hayatın mazereti…"

[1] Münacaat, İsmet Özel.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Mehmet Ali & Akşamsefası

GİZLİ IŞIK BOŞLUĞU

Topu ayak bileklerimin arasında sıkıyorum. Alt bacaklarımdaki kaslar kendi varlıklarını hatırlayıp şaşırıyorlar. "Bir on daha yapalım mı," diyor Nedret. Ayak uçlarımı geriyorum. Benden bağımsız oklar dümdüz ileriye uzanıyorlar. "Karın sıkı," diyor. Karnımı sıkıyorum. "Dikkatini bacaklarına ver." Veriyorum. Tavanda uzunca bir çatlak var. "Boya çatlağıdır," diyorum. Yeni bina bunlar, depremde yıkılmazlar. O tavana bakmayı bırakınca gözümün önünde başka evlerdeki tavanlar beliriyor. Köşe çıtaları, tavan profilleri, yeni çekilmiş alçının bembeyaz ve ıslak hâli, duvarlardaki boya dalgaları, spot delikleri, sarkan kablolar, havalandırmalardan içeriye dolan kokular, asılmayı bekleyen tablolar, 8x5 dikdörtgen salonlar. Havada uçuşan toz zerreleri, içine naylonlar sokulmuş tesisat delikleri, duvarlarda asılı detay çizimleri, ters çevrilmiş kovaların üzerinde oturarak yenen tavuk dönerler ve çayın yanında olmazsa olmazları, kremalı bisküvileri. Son projenin banyo tavanındaki gizli ışık boşluğunun yeri yanlış. Düzeltmek için çok geç. Her baktığımda yanlış yerde olduğunu hissediyorum. Gözlerimin içindeki terazi, ikinci bir kalp gibi. Terazide olmayan bir tezgâh, gönyesiz bir duvar ya da ölçüsü kaçık bir yer görünce hızlı hızlı atmaya başlıyor. Migrenim de hemen o anlardan sonraki saatlerde tutuyor. Başım ağrıyor anlıyor musunuz? Bazen kâbuslarımda banyo kapılarının klozete çarpıp kapanmadığını, bulaşık makinasının mutfak dolabının içinde ona bırakılmış boşluğa sığmadığını, bembeyaz keten kaplanmış yeni kanepenin salona büyük gelip, duvarların arasında sıkışıp kaldığını görüyorum. Kulaklarımda yeni döşenmiş parkeyi çizen bir masa ayağının cızırtısı var. Bazen aynalar bazen de takılmayı bekleyen duş camları, montaj sırasında bir köşeye çarpınca bomba gibi patlayıp binlerce parçaya bölünüyorlar. Odaların yeni boyanmış duvarları boya kuruyunca tuhaf renklere dönüşüyorlar. Ahşap lambrilere takılan televizyonlar gece herkes uyurken daaaam diye yerlere devriliyorlar. Bazen şantiyeye gittiğimde yanlış duvarı kırıp yan komşunun evine girdiklerini görüyorum rüyamda. "Çıkarın beni buradan," diye haykırmaya başlıyorum. Yan komşu o sırada "evimi yıktılar," diye polisi arıyor. Bitmek bilmez korkunç senaryolar kafamda dönüp duruyor. "Bir on daha çıkar mı," diyor Nedret. "Çıkar," diyorum. "Ayaklarını kelebek gibi çırp. Nefes ver." Almana gerek yok, o kendiliğinden içeriye girecek bir yol buluyor. Ama nefes ver. Yoksa bu vücut o gücü üretemiyor. Pilates odasındaki ayna kaplı duvarın arkasındaki gizli ışığın kablosu iyi yapışmamış, duvardaki aynanın kenarından aşağıya sarkıyor.

Müşteri, ofisteki sandalyede kımıldanıp duruyor. Gövdesi kaya gibi olduğu yerde sabitken, incecik bacakları konacakları yere bir türlü karar veremeyen serçeler gibi çırpınıp duruyorlar. Sağ elini durup durup başının ön tarafındaki seyrek saçların olduğu yerlerde dolaştırıyor. Anlattıklarımı dinlemediği belli. Gözleri masamın üzerindeki kâğıt tomarının üzerinde, elimde çevirdiğim kalemin ucunda, duvardaki aynanın üzerine konan sinekte, önündeki fincanın dibinde kurumaya başlayan kahvede dolaşıyor. "Ben de mimar olmak istemiştim küçükken," diyor. "Aa öyle mi," diyorum. Önümüzdeki çizimlerden kafamı kaldırıp yüzüne bakıyorum. "Renkler, desenler, hayal âlemi gibi," diyor. Gülümsemekle yetiniyorum. O yetinmiyor. Anlatmaya devam ediyor. "ODTÜ'nün sınavı vardı, girdim ama tabi bende hiç çizim yeteneği yok, geçemedim," diyor. "Bizim okul çizim sınavıyla değil fen-matematik bölümü sınav puanıyla öğrenci alıyor," diyorum. "Fikir üretmek kolay da" diyor, "ben gözümde canlandıramıyorum. Bu plana bakınca mesela anlıyorum anlamasına da, bittiğinde beğenir miyim, tahayyül edemiyorum. Gerçi üç boyutlu programlar her şeyi çiziyor şimdi baksanıza." "Nedret," diyorum içimden, "nefesimi tutuyorum ben hep, hareketler o yüzden zor çıkıyor." "Yapma" diyor, "göğsünü aç, derin nefes al. Verirken de gözlerini kapatıp nefesin içinde izlediği yolu takip et." "İsterseniz bütçe kısmına geçelim," diyorum, "detaylara sonra döneriz." Bütçe lafı sihirli bir değnek gibi adama değiyor. Ayakları yere paralel, tabanlarını yere sımsıkı basıyor. Portföyünden çıkardığı defterin arasında ona daha önce gönderdiğim bütçenin çıktıları var. Bazı satırların üzeri sarı fosforlu kalemle çizilmiş, bazılarının yanlarına sayılar yazılmış. "Açık konuşacağım sizinle," diyor. "Kartal'da inşaat şirketi olan arkadaşlarla tanıştım hafta sonu. Onlar bana anahtar teslim bir fiyat çıkardılar. Sizin verdiğiniz fiyatlarla arasında büyük bir fark var. Sizinle çalışmak isteriz ama sizin de fiyatı tekrar düzenlemeniz lazım."

"Bak," diyor Nedret, "eli iki kürek kemiğimin arasında. Bastırdığı yerde hiç geçmeyen bir ağrı var. Burası bir sebepten sıkışmış. Bilgisayar başında uzun süre oturmaktan muhtemelen. Sonra bebek emzirmek de orayı zorlamış. Duruşun bozulduğu için düzelmiyor. Yüzmen lazım," diyor. Yüzmek için kollarımı öne doğru hizalıyorum. "Göğüs açık, unutma." Nefesimi tutup, suya dalıyorum. Suyun rengi gökyüzüyle aynı. Yanımda sarı çizgili kırmızı balıklar yüzüyor. Yüzeye çıktığımda verdiğim derin nefes odanın havasına karışıyor. Aynı nefes, adam nefes alınca burun deliklerinden içeriye giriyor. Adam burnunu kaşıyor, sonunda da hapşırıyor. "İyi yaşayın," diyorum. Çok, demek o an içimden gelmiyor. "Zaten," diyor, "fikrin çoğu bizden çıktı. Sizin de katkınız mutlaka var, yok diyemeyiz. Biz sizi çok yormayız zaten bizim de inşaat geçmişimiz var, bazı sorunları kendimiz de çözeriz. Bizim diğer şantiyeden tanıdık yabancı ameleler de var. Onlar da çalışır. Yani sizin de ekibiniz var ama belki de fiyat o yüzden bu kadar yüksek çıkıyor." "Yani, Nedret" diyorum, "sürekli yüzemem ya, başka yapacak bir şey yok mu?"

"E valla pek yok, stres yapma, kendini kasma," diyor. Bu migren de aynı sebepten nüksediyor. "Germe şekerim kendini, germe. Takma kafana her şeyi."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

O bildik his sağ gözümün kenarından adeta kendine bir tünel açıp kafamın içine doğru ilerliyor. Onu tanıyorum. Eski bir düşmanla yolda karşılaşmış gibi oluyorum. Birkaç saat içinde kafamın içinde bir top aşağı yukarı sekiyormuş gibi hareket etmeye başlayacak. Kafamın çatısını kırıp çıkmaya çalışacak. Kör bir kuyuda kımıldamadan yatarken, pencereler sonuna kadar açık olmasına rağmen burnuma yapışan o pis koku yok olmayacak. Midem dönüp duracak. Ağrı bir süre sonra zıplayan bir toptan kıyıya vuran devasa dalgalara dönüşecek. Dalga yükselirken "Tanrım," diyeceğim, "söz bir daha kendimi gereksiz hiçbir şey için üzmeyeceğim." Dalga, kıyıya vurup günlük hayatın ne kadar anlamsız karmaşası varsa hepsini paramparça edecek. Kendimi bilmeden yuvarlandığım uyku dehlizlerinde bilinçaltımın derinine sakladığım ne varsa rüyalarıma girecek. Derin uykulardan uyandığımda zihnimi tazelenmiş, vücudumu yorgun ve kendimi olgunlaşmış bulacağımı biliyorum. "Müsaadenizle" diyorum, "benim bir ilaç almam gerek."

Top ellerimin arasında, kollarım dümdüz. Aynı tempoda yürüyen askerlerin bacakları gibi, kollarımı indirip kaldırıyorum. Nedret elini getirip sırtıma koyuyor. "Nasıl oldu sırtın," diyor. "Daha iyi," diyorum. Yanımda ahtapotlar, kırmızı denizyıldızları, çekiç burunlu köpek balıkları, vatozlar yüzüyor. Derin bir denizin kuytu bir köşesindeyiz. Denizin kendine ait sesleri dışında çıt çıkmıyor. Vücudum soğuk ama üşütmüyor. Aklım uzaklara dalıp gitmiyor. Yosunlar ellerime dolanıyor. Saçlarım uzayıp dalgalara sarılıyor. Nefesim dışarıya çıkıyor. "Şu gizli ışığın kablosu aşağıya sarkmış, bir bant getirsene yapıştıralım," diyorum. "Aa nasıl gördün onu oradan," diyor. Binlerce göz aynı anda göz kırpıyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Zeynep Kahraman Füzün

İMZA

Bültenimize güzel bir haberle devam ediyoruz değerli izleyenler. Aylardır herkesin merak ettiği o isim az sonra stüdyo konuğumuz olacak. Resimleri yurdun her köşesinde görülüp paylaşılıyor. Çünkü bildiğimiz grafitilerden değil. Çizgileri, teması ve kullandığı renk farklı. Yalın ama karakalem çalışması da diyemeyiz. Zaten onu bu kadar konuşulur kılan şey özgünlüğü. Diğer hiçbir sanatçıya benzemiyor. Davet etmeden önce eserlerine bakalım. Tek renk kullanarak etkileyici tasarımlar yapmış. Rengârenk bir ülkede bu fikir tutmayabilirdi. Emeklerinin boşa gitme ihtimali vardı. Bütün bunları düşünmüş olmalı. Tüm bu soruların cevaplarını kendisinden dinleyelim. "Buyurun, hoş geldiniz. Bize hikâyenizi anlatır mısınız?"

"Hikâyemin ilginç bir yanı yok. Sıradan bir çocukluk geçirdim, sıradan bir ailem var. Çocukken resim yapmayı çok seviyordum. Elime geçen her şeyi boyuyordum; mutfak eşyalarını, salondaki aksesuarları, bahçedeki saksıları. Gözüme soluk gelen ne varsa renklendiriyordum. Renklerle özel bir bağ vardı aramda. Renksiz şeylerden nefret ediyordum. Evin bütün duvarlarını tuval olarak kullanırdım. Dışarıda gördüklerime benzer şeylerdi. Annem kızıyordu tabii. Ben kızmasının sebebini bir türlü anlayamıyordum. Dış ile iç arasında ne fark olabilirdi ki. Israrla çizmeye devam ettim. Evde boş duvar kalmayıncaya kadar boyadım. Hepsi bitip tükenince eski resimlerimin üzerinde oynamaya başladım. Bazen detaylar ekledim, bazen bambaşka bir kompozisyona dönüştürdüm. Her çizimim eskisinden daha güzel oluyordu. Duvarları tekrar bitirip ilk çizdiğim resme döndüğümde aradaki farkı net bir şekilde gördüm. Değişimin güzelliğini o zaman anladım. Değişmeliydim. Başka bir şey yapmalıydım. Evde yapacaklarım bitmişti. Artık çizimlerimi dış dünya da görmeliydi. Ne yapabilirim diye düşündüğüm uykusuz günlerim oldu. Sürekli kahve içiyordum. O süreçte kahve kullanmak aklıma geldi. Araştırdım. Kahveyi kâğıtta kullanan vardı fakat duvarda kullanan yoktu. O anki sevincimi size anlatamam. O gün bugündür resimlerimi kahve ile yapıyorum. Yağmur almayan duvar bulmak ve kahveden farklı tonlar elde etmek bazen zor oluyor ancak onların da üstesinden geliyorum. Hayalim eserlerimi herkesin görmesi değildi, bir kişi de yeterliydi ama herkes gibi olsaydım bir kişi bile görmeyecekti. Şimdilik hikâyem bu."

"Çok teşekkür ederiz davetimizi kabul ettiğiniz ve hikâyenizi bizimle paylaştığınız için. Dileriz adınız tüm dünyada duyulur." Evet sayın seyirciler sıradaki haberimiz hepimizi ilgilendiriyor. Birkaç ay içinde toplam on yedi kişinin canını alan seri katil cinayetlerine devam ediyor. Bu sefer bu şehirde bu sabah gerçekleşen hadisede kurbanı genç bir kadın. Caninin kullandığı kahverengi iple hangi firmanın üretimi olduğu araştırılmaya devam ediyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

"AŞKTA KAYBETMEK DİYE BİR ŞEY YOKTUR."

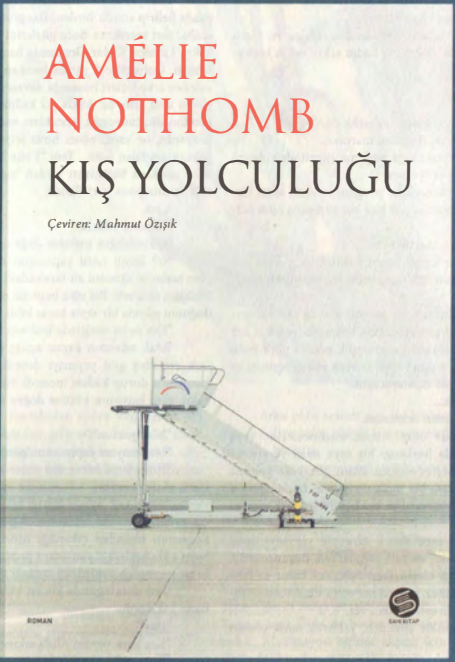

Amélie Nothomb bu küçük kitapta zihninin parlaklığını bir kez daha gözler önüne seriyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

NEFESİNE ODAKLAN

Kulaklıkları takıp yatağın üzerine yerleşti. Sırtını yastığa dayadı. Başlat tuşuna bastı. Hemen sonra durdurup kalktı. Panjurları yarıya indirmeyi unutmuş, içerisi loş olursa daha iyi odaklanacağını düşünüyor. İşini bitirip yeniden oturdu, eski pozisyonunu aldı, kulaklıkları bir daha taktı. Bir kez daha uygulamayı başlattı.

Rahatlatıcı bir müzik girdi hemen. Dalga ve martı sesleri de duydu arada. Sonra bir kadın sakin sakin konuşmaya başladı.

"Merhaba,

Hoşgeldin.

Sana bu yolculukta ben rehberlik edeceğim."

Biraz daha müzik, dalgalar, martılar...

"Öncelikle bu yolculuğa başlama niyetinden dolayı kendini tebrik etmeni istiyorum.

Yirmi bir gün sürecek bu programla adım adım farkındalığını derinleştireceksin ve ben her gün sana eşlik ediyor olacağım."

Müzik, dalgalar, martılar...

"Bu yolculuğun amacı, senin farkındalık yoluna ışık tutmak ve bu yolu senin için daha kolay yürünebilir bir hâle getirmek.

Ben, attığın adımları bu güvenli alanda sağlamlaştırabilmen için sana yol göstereceğim. Yolculuk boyunca her güne özel bir meditasyonun ve ona eşlik edecek görevlerin olacak. Ben her gün, o gün neler üzerine çalışacağımızı ve günlük görevlerini sana açıklayacağım."

Martılar, müzik...

"Gelelim ilk günün konusuna.

Bugün etrafında olup bitene, düşüncelerine veya hissettiklerine, aslında herhangi bir şeye nasıl yargısızca tanık olabileceğini keşfedeceksin. Mini görevine gelecek olursak, gün içinde kısa bir mola verip yeni başladığın bu yol üzerine biraz düşünmeni ve beklentilerini fark etmeni istiyorum.

Bunu yalnızca fark etmek niyetiyle yapmayı dene. Kendini, şu an bulunduğun yeri yargılarken, düşüncelerini, davranışlarını hayatını eleştirirken bulursan bunu da fark et. Ben buradayım demek isteyen her türlü düşüncenin zihninde olduğu gibi belirmesine izin ver.

Olanlara müdahale etmeden, yalnızca tanık olmayı dene.

Sen hazırsan, ilk meditasyon seni bekliyor."

Müzik, dalgalar, martılar...

Devam etmeden önce kalkıp pencereyi araladı. İçerisi sıcak olmuştu ve kıpırdamadan oturmaya çalışırken tek fark edebildiği ne kadar terlediği oluyordu. Geri geldi, poposunun yatakta bıraktığı çukura yeniden yerleşti.

Kaydın ikinci bölümünü başlattı. Arkada hafif tonda bir müzik duyuluyordu yine. Dalgalar ve martılar yoktu bu kez.

"Merhaba,

Bugün nasılsın?

Rahat bir yere yerleş, yavaş yavaş nefes alıp vererek sakinleşmeye başla.

Dilersen gözlerini kapatabilirsin.

Bedeninin ağırlığını his..."

Tink! Yeni bir Whatsapp mesajı telefonunun ekranında belirip söndü birden. Hangi münasebetsiz yollamıştı acaba. Sırf meraktan önce gözlerini sonra Whatsapp'ı açıp baktı. Liseden Kızlar Grubunda hararetli bir tartışma başlamıştı. Üniversiteyi yarıda bırakan ve zengin bir adamla evlenen arkadaşları boşanma davası açmıştı. Detayları bilen yoktu ama yine de dörde iki kadını suçluyorlardı. Sadece kendini düşünüyordu, çocukları vardı onları niye düşünmüyordu, ne vardı adam biraz içiyorsa, ne güzel işte eve gelmiyorsa falan filan... Tam "Kesin başkasını bulmuştur o," diye yazmaya başlamıştı birden toparlandı, grubu sessize alıp meditasyona geri döndü.

"...set.

Nefesine odaklan.

Farkındalığın nefesine doğru yayılsın."

Ne? Bunu nasıl yapacağım diye düşünürken, arka plan seslerini ekranın alt tarafındaki bir butonla değiştirilebildiğini fark etti. Bir süre bununla oynadı. En sonunda gün doğumu adında bir seste karar kıldı. Yeniden başlattı kaydı.

"Her nefes verişinde bedenin biraz daha gev..."

Yatak odasının kapısı açıldı, kocası içeri girdi. Onu fark etmemiş gibi yapmayı denedi önce. Adam bir süre karşısında durup kadını inceledi, eğilip telefonun ekranına baktı, elini karısının yüzüne doğru salladı.

"Ne var?"

"N'apıyorsun?"

"Meditasyon yapıyorum, görmüyor musun?"

"Hım. Şuna biraz ütü sürer misin?" Üzerindeki tişörtü gösteriyordu.

"Şimdi mi? Ayrıca kırışık bile değil ki."

Adam istifini bozmayınca pes edip yerinden kalktı. Kocasının sırtından çıkardığı tişörtü aldı. Ütü masasının hazır olda beklediği yan odaya geçti. Ütünün kızmasına bile fırsat vermeden üstünkörü ütüledi tişörtü.

Geri döndüğünde kocası kulaklıkları takmış telefonuna bakıyordu.

"Hey!"

"Kaç para verdin Allah aşkına buna?"

"Sana ne? İç huzurum için yatırım yapıyorum ben."

"Yargısız tanıklığı keşfedince bana da anlat bari."

Daha fazla uzatmadı. İstediği kadar dalga geçebilirdi kocası, kendisi için bir şey yapıyordu, kimseye açıklamak zorunda değildi sonuçta. Tekrar yerine oturdu, öyle yapması gerektiğini düşündüğü için derin bir nefes aldı, gözlerini kapadı, başlat tuşuna bastı. Kulaklıkları takmayı unuttuğunu fark etti ses gelmeyince. Taktı, biraz geri alıp kaydı yeniden oynattı.

"Her nefes verişinde bedenin biraz daha gev..."

Tink! Whatsapp'tan bir bildirim daha düştü ekra-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

nına. Tayinle başka ile taşındıktan sonra arayıp sormayı bırakan eski iş arkadaşından geliyordu. Perşembe günü oraya gelmeleri gerekiyordu, boşalttıkları eve alıcı çıkmıştı sonunda. Satış işlemleri bitene kadar onda kalsalar olur muydu? Salak dedi içinden. İşi düşünce aramasına bozulmuştu. «Ah canım ne iyi olurdu da, kayınvalidemler bizde, biliyorsun sıkıntılıdır biraz. İstersen otel bakalım size?"

Cevabı beklemeden meditasyonuna geri döndü. Sinirleri tavan yapmıştı, kolay yatışacak gibi de durmuyordu.

"...şediğini hisset. Bütün dikkatin nefesin doğal akışında olsun. Tıpkı denizin yüzeyindeki dalgaları izler gibi..."

Bu kadının ses tonundaki uyuşukluk da sinirlerine dokunmaya başlamıştı.

"... sadece, nefesin akışına tanık ol.

Zihninde beliren düşünceleri fark et. Bunları yalnızca izle ve tanık olduktan sonra serbest bırak. Her nefes alışında bunu tekrar yap."

Tink! "Tamam canım sorun değil, otel işini ben hâlledeyim. Görüşmüş oluruz diye sana yazmıştım. Fırsat yaratabilirsem gelince haberleşiriz. Öptüm." Fırsat yaratabilirseymiş, haspam!

Arka plan sesleri gibi bu kadının sesini de değiştirebilir mi diye baktı. Böyle bir seçenek bulamadı. Kaydı biraz ileri alıp başlattı.

".fesinin yavaşladığını, sakinleştiğini fark et. Dikkatini yeniden..."

Kaydı durdurmaya gerek duymadan kulaklıkları çıkarıp kalktı. Tuvalete gidip çişini yaptı, ellerini yıkadı. Mutfağa gidip dolaptan bir çikolata aldı kendine. Geri gelip yerine oturdu. Yirmi dakikalık kaydın son iki dakikası kalmıştı. Bittiğinde ilk günü tamamlamış olacaktı. Tırnakları uzamıştı. Kaybettiği eski törpüsünü hatırladı. Aynısını bulamamıştı bir daha. Ojenin rengi güzeldi ama. Aynı renkte bir fulları vardı. Yarın taksa? Öyle de hostes gibi oluyordu. Ceket giymezse belki... Meditasyon bitince akşam için yemek yapmalı diye düşündü. Liseden Kızlar Grubunda okunmayı bekleyen kırk yedi mesaj vardı. Hızlıca göz attı. Arkadaşlarının başkasını bulduğuna kanaat getirmişti grup. Güldü. Arada ona da seslenilmişti, neredesin denmişti. "Meditasyona başladım bugün canlarım, kaçırdım konuşulanları" yazdı hepsine topluca.

Kayıt sona erince ekranda bir yıldız belirdi. Yıldız ekranda hareket edip yirmi bir yıldızdan oluşan tablonun ilk sırasına yerleşti. Tebrikler, ilk günü tamamladınız! Bir anket çıktı hemen arkadan. Uygulamayı beğenip beğenmediği soruluyordu. Verdiklerinden fazla yıldız istiyorlardı geriye. Dört yıldız verdi, "Tamam"a bastı, mutfağa gitti.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

BABAYLA BABASIZ BÜYÜDÜN

Kalp hatırlar.
Ona iyi geleni ya da ansızın bırakılmış hissettireni...
En çok kokuyu, o ara sıra yüze çarpan tanıdık kokuyu...
Varlığını hissettiremeyen bir babanın çekip gidişini hatırlar.

Anılar insana türlü tuzaklar kuruyor. Yakalanıyorsun. Düşe kalka, çocukluğun sıyrılmış diz kapaklarıyla kalkıyorsun o takıldığın paslı tuzaklardan. Kalkamadığın da oluyor. Bir adım daha atacak cesareti topladığında karşına dikiliyorlar. Kimseyi uyandırmamak için sabahlara kadar ağrıdan dört döndüğün yatağın hep o soğuk yüzünü seçiyorlar. Soğuk ve kimsesiz hissediyorsun. Korkuların için seni avutacak bir iki cümle duyamadığında da rüzgârın uğultusunu babanın fısıldayışına benzetme oyunu oynuyorsun.

"Kızma, baba. Seni sinirlendirecek bir şey yapmadım ben."

Uğultunun şiddeti artıyor. Pencerelere çarpan ağaç dallarıyken, sen babanın sana kızdığını duymayı tercih ediyorsun. Gitmesi için bir neden arayıp durmaksa niyetin... Çocukluğun temiz anılarına sızmış yetişkin korkularının çaresizliğini hissediyorsun. Küçükken, büyümenin yüzleşebilmek olduğuna inandırmışsın kendini. Oysa şimdi... Büyümek, biraz da kaçmak gibi geliyor. Kaçmak; tek gidişlik biletlerin, dönüşü olmayan yolların son durağına doğru. Oysa eskiden tüm yollar babanın ardınaydı.

Bir anıya tutunuyorsun. Güzel bir nisan sabahı, etrafında kuşlar uçuşuyor. Birbirinden güzel çiçeklerin arasında elma şekerinle koşuyorsun. Arada arkana bakıyorsun, hâlâ orada mı diye. Seni kovalamaya devam ettiğini gördüğünde gülüşünü saklayamıyorsun. Etrafa yayılıyor. Görenler ne kadar mutlu bir baba çocuk diyorlar belki... Sonrasını hiçbir zaman öğrenemeyecek kalabalığın anlık yakıştırması. Artık biliyorsun, yüzleşmeler babanı sana geri getirmeyecek. Ama belki kaçarsan çocukluğun tatlı telaşındaki gibi... Belki sen kaçtıkça seni kovalamaya devam eder. Yarın yamalak hatırladığın çocukluk anısındaki gibi. Elinde elma şekerini yere düşürdüğünde bir anlık geriye bakar ve onun orada olduğunu görmeye devam edersin. Yerde bir yanı parçalanmış elma şekerini sana hiç uzatmayacak olsa da sen onu tekrar görmek için kendine bir "an" bulursun.

Yıllar sürdü, değil mi? "Baba, çocukluğun ağrıyan yanıdır." diyerek toparlamaya çalıştılar seni. Yanındaymış gibi görünen bulutların nasıl bir anda dağılabileceğine şahit olana kadar. "Olsun canım, herkes babasını görmek zorunda mı?" diye avuttular. Kimisi kalbindeki ateşi daha da körükledi: "Bir mezarı olsaydı, en azından başında ağlardın. Ama seninki de zor kuzum..." Her fırsatta hatırlatır oldular. Oysa sen kendine hiç unutturmamıştın. Yıllarca babayla, babasız büyüdün. Önce kendini eksik hissettin. Öfkeyle tanıştın sonra. Öfkeni bir şeylerden çıkarttığında güçlü görünebildiğini öğrendin. Bu durumu kabullenemedin hiç. Başkalarının uzanan aile sofralarında en sondaki sandalyede oturmana sebep olacak nedeni, en çok onu kabullenemedin. Kapıları sonuna kadar kapattığını düşündüğün o an bile biliyordun, ardına kadar açık bir kalp vardı. Çok değildi ki... Mutlu anlarında yanında olmasını diledin, mutsuzluğun zaten üstesinden gelirdin. Bir omuz boş kaldı, bir el hep uzakta.

"Dert etmedim," diyemezsin değil mi? Hep ettin.

Sonra, "Baba" senin için bir duvara dönüştü. Kimileri için yıkılmayacak kadar güçlü, kimilerininse tesadüfen hayatında belirmiş bir duvar.

Belki bir sınırdı, üzerinde "Bu tarafa geçilmez." yazan.
Hayatını ikiye bölen.

***

Ne güzeldi babalar,
Çekip gitmeselerdi ömrümüzden.
Çocukluğun sınırlarında dolaştığını bilmeden,
Yetişemeyeceğimizi düşünmeden...

Babayla,
Ve yine babasız büyüyenlere...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Tuğba Sarıünal

AŞKI NASIL BİLİRDİNİZ?

"Aşk, aşık olduğumuzda yapabildiklerimizin sınırına ulaştıktan sonra geriye kalanlardır ve bu hem bir sanat hem de talihli bir kazadır."

Louis de Bernières

Nedir aşk? Hormonal bir bunalım mı, kutsal bir kazanım mı yoksa insanın yaşam boyu farklı tezahürlerde kendini arama çabası mı? Hayata dair tecrübe kazandıkça aşka olan ilgimiz de azalır mı? Aşk, belli bir yaşta giyip bizden sonrakilere devrettiğimiz bir hırka değil. Aşk bir kere yaşandıktan sonra geride kalacak bir heyecan değil. Aşkı anlama ve yorumlama becerimizle değişir yaşamlarımız. Aşk öğretir, değiştirir ve bir başka ölümlünün suretinde kişiye kendini gösterir. Hangi yaşta olursak olalım en saf hâlimizin istekleriyle yüzleştirir.

Aşk asla tek bir şey değildir ve ortaya çıkma vaadi kişinin eksik yanlarını tamama dönüştürmektir. Ölümden korkan biri âşık olmak için celladını seçebilir, çocukken annesinin gözlerinde sevgiyi görememiş biri âşık olduğu kişiden sevgi dilenebilir, terk edilme korkusu olan biri dünyanın en özgür ruhuna âşık olabilir. İşte aşk, bu aşamadan sonra bir imtihana evrilir. Aşkın bizi tamamlama vasfı, âşık olduğumuz kişiyi bir elmanın diğer yarısı olarak hayatımıza katması değildir. Aşk, insanın eksik yanlarıyla barışması, duvarlar ördüğü dünyaya hiç de yabancı olmadığını anlaması ve kendi bilincine çarpmasıdır.

Aşkın yaşattığı coşkunlukla korkularının üzerine gider insan. Aşkın verdiği umutla yarın için bir şeyler planlar. Acıyı da aşkla tadar ve düştüğünde yeniden kalkabildiğini anlar. İçindeki boşluğu dolduran geçici bir aşkı, hayat boyu yapmak istediği ve kursakta kalmış hevesleriyle değiş tokuş yapar. Bir kere aşkı tadan insan, onu başka biçimlerde bulmaya çabalar.

Şüphesiz dünyanın en trajik ve olağanüstü aşk hikâyesi Romeo ve Juliet'in aşkına dair olandır. Üzerinde güneş batmayan şair olarak anılan Shakespeare, bu eserinde de aşkın yaşamdan ayrı olmadığını vurgular. Romeo gözünün önünden bir an bile ayırmak istemediği bir kadına çılgınlar gibi âşıktır. Ancak bu kadın tahmin ettiğimiz gibi Juliet değil, Rosalind adında başka bir karakterdir. Romeo Rosalind'i görme umuduyla, Juliet'in ailesinin düzenlediği baloya katılır. Rosalind için baloya giden Romeo, Juliet'i dans ederken görünce çılgın bir aşka tutulur. Yani eser, Romeo ve Juliet'in aşkıyla başlamaz. Bir diğerini görünce eski aşkını unutur Romeo. Aşk böyledir demek ister Shakespeare; gelir, geçer. Eğer çok ciddiye alınırsa da öldürür. "En iyi şey bile, güzel kullanıştan yoksunsa gerçek sonuçtan kaçıp ulaşır kötülüğe." Ve "Acılar da öyledir..." diye ekler. "Yeni bir ateş söndürür başkasının yaktığını, yeni bir acıyla hafifler eski bir ağrı."

Hamlet'te ise aşka daha farklı bakar Shakespeare. Ophelia, hayal ettiği çerçeveye Hamlet'i oturtmaya çalışan bir âşıkken, Hamlet ise kıskançlık ve öfkeden beslenen bastırılmış duygularıyla yüzleşmek zorunda kaldığında aşkı yaşayabilen bir genç adamdır.

Othello'da ise kıskançlık duygusunun ne derece güçlü ve tehlikeli olduğundan bahis açar. Saf dürüstlüğün, yalan ve düzen dünyasına yenilişidir bu. Bir de olumsuzluğa karşı sevginin yerini korumasının trajedisidir.

Bir Yaz Gecesi Rüyası'nda ise aslında aşkın çok da önemli bir şey olmadığını, insanın karşı cinse dair fikirlerinin değişebileceğini ve gerçeklik algısının sadece içinde yaşanılan ana ait bir kavram olduğunu vurgular. Aşkın gözü kör eden bir tarafı vardır. Kişi kendi duygularının esiri olduğunda, mantıktan soyutlanan ruh hâliyle türlü yanlışları doğru kabul eder. Ancak aşkın yaşattığı körlüğün geçici olmak gibi bir özelliği vardır. Zaman geçtikçe kişi adeta bir uykudan uyanıyormuşçasına, gerçekleri görerek verdiği kararların sebep olduğu sonuçlarla yüzleşmek zorunda kalır. İmkânsızlıklarla boğuşmamış, büyük engellere maruz kalmamış ve sevgililerin buluşabildiği her aşk biter. Her zaman daha iyisi olacaktır çünkü. Gözün önünden aşkın indirdiği perdeler kalktığında etrafındaki seçenekleri de görmeye başlar insan. Melankolide boğulmanın anlamı yoktur. Aşk hareket eden bir kuvvettir ve kendi başına bir karakterdir.

Dünyanın en iyi yazar ve şairlerinden biri olan Shakespeare bile aşkın değişkenliğine dikkat çeker. Aşktan bahis açıp yaşamın iniş ve çıkışlarını, kişinin değişime direnç gösterdikçe kırıldığını ve aslında gelip geçici olan bu yerde hiçbir şeyin kalıcı olmadığını vurgular. Sevgiliden yola çıkıp kendi özüne iner insan. "Her aşkta kendimizi ararız, o yüzden bulduklarımız benzerlerimizdir. Resimlerini yan yana koyun sevdiklerinizin ve dikkatle bakın yüzlerine, onların suretlerinden kendi yüzünüz bakacaktır size."[1]

Aşk, yanıltıcı bir aynadan kişiye gerçeğin suretini gösterir ve o hazzı bir kez bile yaşamış olan her ölümlü, ölüm karşısında aradığı teselliyi başka bir kavramla özdeşleştirir. Ve aşk yayılmaya başlar. Kişi benzer bir hazzı, ertelediği bir hayalinin sesine kulak vererek ya da dünyaya baktığı penceresini temizleyerek yaşar. Aşk dönüşür. Taşkın bir selden durgun bir suya evrilebilir, cılız bir ışığı güneş kadar yakıcı yapabilir. Acizlerini de kudreti de beraberinde getirir ve aşka farklı bakmaya başladığımızda görürüz ki, aşk tamamlar ama eksik olanı her şey sanır insan...

[1] Prof. Dr. Uğur Batı

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Oya Başkaya

SEDEF ADASI'NDA GÜNEŞLİ BİR GÜN

"buz gibi su, çelik gibi irade!"

Süha Bey'in not defterlerini tam olarak ne zaman bulduğumu hatırlamıyorum ama bu denk gelişin Büyükada'ya son gidişlerimdeki Günsayar Yalısı'nın eşya boşaltmalarından birinde olduğunu biliyorum. Günsayar Yalısı, hikâyesini bilenlerin unutmak istediği, bilmeyenlerin önünden geçerken "Aa, ne güzel yer ya!" dediği, mirasçılarınınsa bir an evvel elden çıkarmak için türlü oyunlar çevirdiği o büyük beyaz kapılı, merkezdeki güzel binaydı. Bu küçük, sırlarla ve şifrelerle dolu not defteri de ajandalar da yalının eşya tasniflerinin yapıldığı böyle bir günde elime tutuşturulmuştu. "Al, yoksa çöpe gidecek." Hiç unutmuyorum: Gri, bulutlu bir gündü.

Günsayar'ın alt kattaki girişinde etraf karmakarışık. Bir kısım işten anlayan anlamayan değişik tipte esnaf, eşyaları tasnif etmeye, paha biçmeye gelmişti. Araya kaynayanlar arasında çokça günlük, fotoğraf, giysi ve beraberinde mobilya bulunmaktaydı. Ortalıkta kalabalık yapmak istemiyordum, benlik olan şeyler fotoğraflardı. Onları da antika simsarı birine kaptırmıştım bir vapur geç gelerek. Elimdeki ajandalarla çıkıp bir kahve içme niyetiyle ada sahilinde zor da olsa sakin bir yer aradım. Bir sonraki dönüş vapurunu beklerken bir kısmına göz atmak istiyordum.

Hava hâlâ gri ve bulutluydu. Evde bir hevesle aldığım tonla kitaba göz atmaya bile üşenen bendeniz, telaşla ve heyecandan titreyerek bu günlüğün sayfalarını çeviriyordum. Hayret! 1 Ocak 1991… Kime ait olduğunu henüz bilmediğim bu siyah deftere yazarın o günkü kilosu not edilerek başlanmış. 61,5 kg. Hayli ufak tefek biri! 2 Ocak… Toplanacak ev kiraları, kiracıların isimleriyle, içlerinde ünlü isimler!.. 3 Ocak… Katılınacak davetler, yanına katılındı işaretleri, bu ortamlardan notlar, yine pek çoğumuzun bildiği kişiler, onlarla selamlaşmalara dair sözler… Öylece gidiyor. Başlangıçta oldukça sıradan görünen sayfalar birbirini kovalıyordu, bir takım semboller ve şifreler gözüme çarpmıştı bile. Ocak 15'i bulmadan çözmesi zor (çünkü sonraları herkese ben tek tek izah ettim) bu şifreleri çoktan çözen ben şaşkınlıkla bu adamı gözümde kanlı canlı hayal eder olmuştum. Sanki o benim yanı başımda da notlarının üzerinden birlikte geçiyorduk. Yazılarındaki rahatlığı temsilen kendisi ahşap, kumaşlı bir şezlongda, yazlık rahat, şık giysileriyle bacak bacak üstüne atmış güneşleniyor, benim okuduklarımı düzeltiyor ve açıklıyordu.

Adının Süha olduğunu ise kendine yazdığı bir şiirden anlamıştım. Soyadı ve mesleği de bu şiirin konuları arasındaydı. Kısa notlar, küçük tatlı semboller, rutinler, şifreler ki pek çoğu aşk hakkında, ruh hâlleri, görüştüğü kişiler derken çoğunlukla tek ton bir gride akıyordu sayfalar. Bazıları renkli kalemlerle yazılmış olsa da aklımda oluşan hayatını gri hatta siyah beyaz bir film olarak canlandırmıştım fakat aniden önümde bir sayfa açıldı. Sarı yaldızlı kalemlerle ve de büyük harflerle "ALTIN GÜN" notu ve yanında bir güneş sembolü. Bir anda aslen gri, anlatımda siyah beyaz akan bu sinema filmi renkli çekime dönüyor, sanki onun gözündeki filtre değişiyor, bugünkü dünya renklerinde hayat buluyordu. Işıltılı magazin yaşantısını dahi "gri" anlatmayı başarmış bu adamın dünyasına aniden altın zerrecikli bir yağmur yağıyordu. 1939 yapımı The Wizard of Oz (Oz Büyücüsü) filmini hatırlayanlar bilir, ana karakter Dorothy'nin kendi hayatı gridir, yani siyah beyazla çekilmiştir o kısım, ne zaman ki kaybolduğu fırtına sonrası Oz şehrine düşer, film renkli çekimde devam etmeye başlar. Tıpkı bu ajanda da oldu-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

ğu gibi... Altın Gün, aslında Süha Bey'in aşağı yukarı her gün 12:00 vapuruyla gidip 800-900 metre civarı yüzüp güneşlendiği Sedef Adası'nda geçirdiği bir günden başka bir şey değildi. O günlerde de diğer günlerdeki gibi gördüğü, selamlaştığı herkesi tek tek, yaşlarıyla özellikleriyle not etmekten geri durmamıştı.

Altın Günler, yani güneşli Sedef Adası ziyaretleri bu orta yaşın epey üzeri adamın ki ben yaşını gezip tozduğu arkadaşlarından çıkarıyorum, hayatında kimsenin bilmediği bir renk ve yegâne yaşama gayesiydi. Bahardan eylül, ekim aylarına kadar haftada birkaç gün bu öğlen vapuruna atlayıp Sedef'e gidiyordu. Süha Bey'in günlüklerinde pek çok başka hikâye ve olay vardı elbette, bazı notlar toplumun ayıplamaya meyilli olduğu, bazılarıysa çok sıradan ama yine de merak uyduran küçük yazılardı. Süha Bey'in günlüklerini yayımlamaya başladığımda çokça sansür uyguladım, tüm isimler dâhil; ona rağmen insanlar duydukları derin merakı çoğu zaman ayıplamayla birleştirdiler. Topladığım hiçbir tarihi belge, fotoğraf Süha Bey'in şahsi hayatı kadar çılgıncasına ilgi görmemişti. Hem ayıplıyor, arada bir vah vah çekiyorlardı hem "Ne olmuş, neden sansürlediniz?" notları yağıyordu. Her sayfası çılgınca merak ediliyordu. Hâlbuki her insanın hayat akışında olan şeyleri yazmıştı kendisi, yani son derece "insan"dı, oluşturduğu, kurguladığı bir o kadar yalnız hissettiği şaşalı hayatından 12:00 vapuruyla kaçarak dâhil olduğu bir zaman yolculuğunda bir parça güneşe ve soğuk suya altın payesi verebiliyordu. Yine benzeteceğim Dorothy'nin Oz'a giden sarı tuğlalı yolda tanıştığı yabancılar gibi vapurda karşısına oturanları, öne çıkan özellikleriyle not almıştı. Bazen güzel bir genç hanımı gördüğü saati, bazen eski bir dostuyla yemekte neler yediklerini mutlulukla listelemişti. Süha Bey o kadar normaldi ki hiç kimseden çekinmeden, kendinden sonra kime kalır, aman ne derler kaygısı olmadan hayatını, belki kurgu belki de algısında seçip ayıklayarak, belki de olduğu gibi not etmişti. Bazen mahcup şifrelerle bazen ise açıkça bir cümleyle bir cep ajandasında kendi siluetini oluşturmuştu.

Süha Bey çok renkli (detaylara girmiyorum), yer yer magazinel yaşantısı içindeki not aldığı tüm olaylarda, kişilerin yüzlerinde bir olumlu ifade, bir "onaylanma" aramıştı, bunun için ise çok beylik bir ifadesi vardı, âdeta kendi imzası gibi olan... O imzadan da sözden de Günsayar Yalısı hikâyesi gibi bir sonrasında bahsedeceğim. Kendisi yalnızca olumluyu arzuluyordu, sıklıkla da seçerek küçük mutlu anları mutlaka not ediyordu. Günlüklerin ileriki yıllarını kapsayan kısmında cenazeleri, taziyeleri nasıl da üstünkörü, bir parça da duygusuz not alışından olumluyu arayışı bir hayli belliydi. Süha Bey, yaşı ilerledikçe akli muhasebe yapmıştı. Belki bundan sonra huzur ve mutluluk arayanlardandı. Mesleğinin emekliliğini sürerken o, bu derken, aileden kalma mülkleri de idare ediyordu fakat hayat gayesi güneşli bir günde Sedef Adası'nda 800-900 metre yüzme üzerine kuruluydu. Bence mimar olduğu için de bu yüzme mesafesini hep metre üzerinden keyifle not almıştı.

Yayımladığım parçalar arasında Süha Bey'in olaylara bakışındaki küntlük çokça dikkat çekmiş, bazı özel zevkleri bana kalırsa haksızca eleştirilmişti.1990'ların ilk yıllarına ait bu kısımlarda herkesin gözlerini dolduran, içini ısıtan hatta hâlâ unutulmayan olumluyu arayışı ve özellikle de Altın Günler yani Sedef Adası'nda yüzülen, güneşlenilen, plaj görevlisiyle sohbet edilen, arkadaşlarının çocuklarına yüzme öğretilen nadide anlardı. Bugünleri not ettiği harfler büyük, puntolar da kocamandı. Kalemi sarı, yaldızlıydı. Kendi yazı diliyle bu altın günlerin son kısmını Süha Bey, "buz gibi su ve çelik gibi irade" notuyla bitiriyordu.

Güneş, varlığının sadece yazıyla kanıtlandığı bu satırlarda bile okundukça yaşanan duygu karmaşasına rağmen sıcak bir bağ kurulan ve herkesin içini ısıtan satırları teşkil etmeye yetmişti. Güneş'in adı bile altın yapraklı bir hoşgörü şemsiyesi gibi herkesi koşulsuz altına toplamıştı.

Güneşli bir gün…

"Raantique" / #oyabaskayaarsivi

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ETÇİLLER VE OTÇULLAR

Kedim evin önünde, kemikleri kemiriyor. Yağmur başladı: sıcak ve tok bir ses, büyük yumuşak damlalar, dünkü hızlı, karanlık sağanak gibi değil. Her şey ıslak ve yeşil, sırılsıklam.

Kedim içeri giriyor, yazdığım masaya oturuyor. Patisi sayfada soluk kırmızı bir iz bırakıyor. Kulaklarının arkasını kaşımamı istiyor, daha fazla dikkat çekmek için göbeğini yukarı kaldırıyor. Güzel bir hayat yaşadığını düşünüyor ve gerçekten de yaşıyor. İçeride okşanır ve beslenir; dışarıda ise bir avcının gizli hayatını yaşıyor.

Etçiller ve Otçullar: oğlum dinozorlarını iki takıma ayırdı, her birinde kaç tane olduğunu sayıyor. Bitki yiyenlerin daha göbekli olduğunu öğreniyoruz: tüm bu dağınık bitki materyalini işlemek için devasa mideler.

Etçiller ise daha zayıf, daha sert, vücutları verimli av makineleridir. Oğlum en çok et yiyenleri seviyor: tırtıklı dişleri, sert açık çeneleri, av için uzamış kolları. "Yırtıcı" kelimesini "avcı"ya tercih ediyor, yeni öğrendiği kelimeler.

Ancak sabah şöyle dedi: "Anne? O nedir? Neye bastım?"

Çıplak ayağını ve artık kana bulanmış halıyı, kedimizin gece boyunca midesinden geride bıraktıklarını temizliyorum. Oğlum attığım şeye bakıyor. "Fare miydi?" "Öyle görünüyor."

Yaz geldi ve ölü sayısı artıyor: fareler, bir sincap ve eğer çok şanssızsak küçük bir kuş, yumuşacık tüyleri ipek otu tohumları gibi günlerce evin içinde yüzüyor.

Kedi dolaba girdi, ayakkabı uçlarına düşen bir süveteri yoğuruyor. Yoğurma işi onu mırlatıyor ve kısa süre sonra günü geçirmek için kendi içine kıvrılıyor.

"Ölecek miyiz?" Dişlerimizi fırçalıyoruz, oğlumun özellikle sabahları isteksizce yaptığı bir ritüel. "Ölecek miyiz?" tekrar soruyor.

"Evet, ama... daha çok var, belki de 100 yıl var."

"Hayır! Asla ölmeyeceğiz."

Sessizlik -ikimiz de düşünüyoruz- ve sonra tekrar soru: "Ölecek miyiz?"

Tereddüt ediyorum, o sadece beş yaşında. "Evet ama..."

"Hayır!" diyor ve göğsüme vuruyor. Hoşuna gitmeyen şeyi içimden atmaya çalışıyor. Kızdığında vurmaması konusunda onunla konuşmam gerektiğini biliyorum ama şimdilik darbeleri göğüslüyorum. Sakin kalıyorum, kaçamak cevaplar veriyorum. "Belki de ölmeyiz..." Bunu sadece o istediği için söylediğimi biliyor olmalı, mantık yürütüyorum.

"Asla. Biz asla ölmeyeceğiz."

"Belki..."

"Belki hayır demektir. Ölmeyeceğiz."

Ve şimdilik sorun çözülür. Yatak odasına, dinozorlarının yanına gidiyor. Çaat! Birbirleriyle çarpıştırıyor, Tyrannosaurus'un Triceratops'a saldırdığını duyuyorum, ancak Triceratops'un boynuzları ve kalın bir derisi var, canlı kurtulabilir. Hızlı etçil onu arka bacağından yakalıyor, dişlerini içeri batırıp büyük bir Triceratops parçasını ısırıyor; zavallı otçul yavaş yavaş ölecek.

Oğlum öğle yemeğinde "Sadece su içeceğim" diyor.

"Nedenmiş?"

"Çünkü su içersen ölmezsin."

Bu sonuca nasıl ulaştığını merak ederek başımı salladım,

Sonra son zamanlarda insan vücudu hakkında okuduğumuz bir kitabı hatırlıyorum: Yemek yemeden günlerce yaşayabiliriz ama su olmadan ölürüz. En azından şimdilik suyu gazoza tercih ettiği için ona bir bardak daha dolduruyorum.

Penceremden dışarıdaki kediyi görüyorum. Uzun otların arasında bir şeyi çevreleyişini izliyorum. Sessizce adımlarını atıyor, çemberi daraltıyor, yaklaşıyor ve sonra birdenbire geriye doğru kavisli bir şekilde sıçrıyor. Pençelerinin arasında -ne olduğunu göremesem de- bir şey var.

Banyo zemininde bir şey buluyoruz; bu sefer terk edilmiş, yenmemiş veya açılmamış, hatta kanlı bir yara izi bile yok: küçük, kahverengi bir tarla faresi, kuyruğu uzun bir tel gibi. Oğlum ona bakıyor, benim kâğıt havluyla toplamamı izliyor. "Canlı mı? Dışarı çıkmasına izin mi vereceksin?" Ölü mü yoksa sadece sersemlemiş mi olduğundan emin olamasam da başımı salladım. Küçük bohçayı dışarıdaki çalıların altından arka kapıdan dışarı atmak için alt kata götürüyorum.

Oğlum "Kaçtı mı?" diye soruyor.

Göremediğim hâlde evet dedim.

"Bitki yiyen büyük dinozorlar yemek yerken taşları da yutarlardı. Taşlar bağırsakta kalır ve mide kaslarının yaprakları ve dalları yumuşak, yapışkan bir bitki güvecine öğütmesine yardımcı olurdu. Apatozorlar gibi dinozorlar bu yahniyi daha kolay sindirebilirdi", kütüphaneden aldığımız *Dinozorlar Hakkında Her Şey* adlı kalın kitaptan bu bölümü okudum.

"Apatosauruslar eskiden Brontosaurus'du. Şimdi etçiller hakkında bir şeyler oku anne."

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

"Allosaurus'un büyük gözleri vardı, çok daha büyük bir etçil olan Tyrannosaurus Rex'inkinin neredeyse iki katı büyüklüğündeydi. Gözlerinin üzerinde, güneşten korumak için bir çıkıntı oluşturan kemikli bir kanatçık vardı. Allosaurus'un üst çenesinde yaklaşık 40, alt çenesinde 32 dişi vardı. En fazla dört inç uzunluğundaydılar ve ön ve arka kenarları eti kesmek için biftek bıçakları gibi keskin ve tırtıklıydı. Yıprandıkça ya da kırıldıkça yerlerine yeni dişler çıkıyordu..." diye okumaya devam ettim. Sözler oğlumu uyutuyor gibi görünmüyor; Dikkat kesilmiş, öğrenebileceğimiz yeni her şeyi işlemeye niyetli. Kedimiz dolap kapısından odaya süzülüyor. Her zaman yaptığı gibi, çatı katından, bitişik garajdan dışarıya açılan döşeme boşluğundan içeri girme yolunu buluyor. Oturduğumuz yatağa atlıyor, yanımızdan geçip gidiyor, sonuna kadar giderken kürkü de bize sürtünüyor. Sıcak bir noktayı yoğuruyor ve kısa süre sonra kendi içine kıvrılıyor, hafifçe mırlıyor. Oğlum, yatağının kedinin en sevdiği dinlenme yeri hâline gelmesini seviyor.

"Kapıyı kapa anne," diyor kitabı kapatır kapatmaz.

Kapıyorum ve diğer taraftan onu yatırdığım yataktan kalktığını, dolabın kapısını sertçe kapatıp yorganın arasına girdiğini duyuyorum. Şimdi kedi odada kapana kısılmış, dışarıdaki gece dünyasına gizli bir geçit yok. Büyük ihtimalle bunu henüz anlamamıştır. Acaba oğlumu ne kadar şımartacak, sürekli okşamasına tahammül edecek. Şimdilik yalan söylüyorlar, birbirine uyan iki sıcak beden: biri mırlıyor, biri okşuyor, kısa süre sonra seğiriyor ve rüya görüyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Hakan Bıçakcı

Dava / 1984 / Brazil

SOYUT GÖZALTI, BÜYÜK GÖZALTI, ABSÜRT GÖZALTI

Josef K.: Üzgünüm. Miss Burstner: Üzgünüm, üzgünüm, üzgünüm. Sürekli bunu söyleyip duruyorsun, kimin umurunda?
Dava (1962)

Distopik anlatıların değişmez temalarından biri, tüm nüfusun gözetim altında tutulmasıdır. Odağımızdaysa herkesten farksız, toplumu temsil eden bir numune niteliğindeki ve çoğunlukla erkek olan ana karakter vardır. Sürekli gözetlenen robotlaşmış ve köleleşmiş bu kendi hâlindeki adam, genellikle gönlünü kaptırdığı bir kadının ortaya çıkıp onu uyandırmasıyla kendine gelir ve adına işbölümü denen kapalı devrenin dışına çıkmaya çalışır. Tabii bu pek kolay bir yolculuk değildir. Sistem herkesi, her durumda içeride tutmak adına her detayı düşünmüştür.

Büyük gözaltının en somut ve ünlü hâli *1984*'te çıkar karşımıza. En absürt ve fütüristik hâliyle *Brazil*'de, en soyut (ve bence en korkunç) hâliyle ise *Dava*'da karşılaşırız.

Suçlu hissediyorum, öyleyse suçluyum

Dava (*Orson Welles, 1962*)

Franz Kafka'nın karanlık güçlerin baskısı altındaki karakterlerinin en sembolik olanlarındandır Josef K. "Hakkımda kim, ne biliyor? Ve bu beni nasıl etkiler?" paranoyasıyla yüklüdür filmin her anı. *1984*'ün soyut versiyonu olduğu gibi distopyaların da atalarındandır. *Dava*'da karşımıza çıkan elle tutulmaz, gözle görülmez korkulu düş, *1984*'ün sayfalarında tüm bir toplumun yaşamak zorunda kaldığı somut bir düzene dönüşmüştür.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Josef K. bir sabah uyandığında odasındaki polislerle karşılaşır. Suçludur ama suçunun ne olduğu bir muammadır. Tutuklanmaya tutuklanmıştır, ona şüphe yoktur. Ama yine eskisi gibi işinde çalışabilecek, ayrıca her zamanki günlük yaşamını sürdürebilecektir. Baskı sürekli olarak üzerindedir ama zorlama yoktur. İçine hapsedildiği zihin hapishanesinin kapısı her zaman açıktır. Ve kapı açık olduğu zaman, kaçmak daha zordur.

Yakında davası görülecektir Josef K.'nın. O ise suçsuzluğunu ispat etmek için uğraşmak yerine, Hıristiyan öğretisinin ve hukuk sisteminin yarattığı suç kavramının içinde kaybolup gider. Adım adım kişiye özel bir kâbusun içine çekilir. Sıkışık mizansenler, boğucu açılar, yabancılaştırıcı durumlar karakterin (ve onunla birlikte seyircinin) yakasını bırakmaz. Josef K. mahkemenin metafizik dünyasında aşınarak adım adım bir hiç olmayı kabullenir. Görülen odur ki otorite, suçsuz bir insanı kavramsal olarak suçlu ilan edebilmektedir.

Alışık olduğumuz hikâye yapısında ve hemen her polisiyede önce suç gelir, ardından ceza. *Dava*'da ise ceza suçunu arar. Eserin orijinal adı olan *Der Prozess*, Almancada hem "dava" hem de "süreç" anlamına gelir. Ve süreç bellidir: reddediş, isyan ediş, teslimiyet.

Geleceğin resmini görmek istiyorsan, insan yüzüne basmış bir postal getir gözlerinin önüne, sonsuza dek.

O'Brien, 1984 (1984)

Tarih yazılanlardan ibarettir

1984 (*Michael Radford, 1984*)

George Orwell'in **kült romanı** *1984*'ün iki beyaz perde uyarlaması var. İlki 1956'da Michael Anderson'un **yönettiği, daha ünlüsü ise Michael** Radford'un **yönettiği 1984 yılında** (tam zamanında) yapıldı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Anti-kahramanımız, Büyük Birader'in herkesi gözetim altında tuttuğu, geleceğin ototiter devleti Ocenia'da yaşayan, Gerçeklik Bakanlığı'nda çalışan bir bürokrat olan Winston Smith'tir. Mesleği tarih yazmaktır. Tarihi yeniden, otoritenin istediği şekilde, baştan yazmak. Etrafını saran dünyanın, insanları tek tipleştiren, farklı düşünceleri yok eden baskıcı yapısı *Dava*'nın aksine tüm heybetiyle görünürdür. Kapı açık değildir bu defa. Açık hapishanenin kapıları herkese kapalıdır. Sistemin kendisine dayattığı görevleri yerine getirip hayatını bu kılavuza uygun olarak yaşayan Winston'ın tek sırrı ise tuttuğu günlüktür. Kimseye bahsedemediği gizli arzularını buraya not almaktadır.

Bir gün Julia ile yolları kesişir ve aralarında tehlikeli ve gizli bir ilişki filizlenir. **Âşık** olmasıyla, kendini isyana giden yolun başında bulur. Ancak Ocenia **sözlüğünde "isyan" diye bir kelime yoktur.** Julia ile Winston, **dönüşü olmayan bir yola girmişlerdir ve bu yasadışı çift**, diktatörlüğün hedefi hâline gelecektir. Bu sinir bozucu ve yıpratıcı yolculuğun sonundaysa zavallı Winston işkencecilerin eline düşecektir.

Dinle evlat, hepimiz bu işin içindeyiz.

Harry Tuttle, Brazil (1985)

Rüyalarda buluşuruz

Brazil (*Terry Gilliam, 1985*)

Sam Lowry, geleceğin dünyasında yaşayan biraz tuhaf ve işe yaramaz denecek bir teknokrattır. Winston'ın meslektaşıdır. Onun gizli dünyası günlüğüne yazdıklarından değil, gördüğü rüyalardan ibarettir. Sam rüya aleminde etrafını saran kablolardan, yanıp sönen ışıklardan, türlü cihazdan ve boğucu bürokrasiden uzaklara uçabilmektedir. Bu rüyaların başrolünde âşık olduğu gizemli bir kadın da vardır.

Harry Buttle adlı vatandaşın yanlışlıkla (daktiloya düşen böcek nedeniyle yapılan bir harf hatası) tutuklanması davasını düzeltmek için uğraşırken rüyalarının kadınıyla gerçek hayatta karşılaşır. Hiç de rüya gibi bir karşılaşma değildir bu. Burada kadının bir ismi vardır: Jill Layton. Bu sürecin sonunda bürokrasinin akıl almaz çarkları birbirine geçer ve Sam'i terörist bombalamalardan sorumlu tutar. Ve anti-kahramanımız bir "toplum düşmanı"na yardım ve yataklık etmekle suçlanır. Finalde rüyalarını süsleyen kadınla kaçma hayallerine kapılır Sam. Gerçekteyse tıpkı meslektaşı ve kader ortağı Winston gibi, işkencecilerin eline düşmüştür.

1984'ten bir yıl sonra gelen *Brazil*'in adını ilk başta *1984,5* koymayı düşünmüş Terry Gilliam. Bu gayet anlaşılabilir bir düşünce çünkü filmdeki *1984* benzerlikleri barizdir. Tek göz sembolizmine rastlarız sıkça. Kahramanımız Sam, Yardım ve Bilgi Bakanlığında çalışmaktadır. Tıpkı Winston gibi o da arşiv bölümünde görevlidir. O da bir kadına rastlayınca bir uyanış yaşar. Her ne kadar bu kadına önce rüyasında rastlamış olsa da. Ve yolun sonu yine acı dolu, karanlık bir odaya çıkar.

Hikâye yapısı benzese de, distopik filmlerin çoğunun aksine kendine has bir komedi tonu vardır *Brazil*'in. Yer yer çizgi film estetiğine kayan grotesk bir hava. Terry Gilliam'ın *Brazil*'den on yıl önce (Terry Jones ile birlikte) çekmiş olduğu Monty Pyton'ın (*Monty Pyton ve Kutsal Kase*, 1975) absürt mizahının izlerini sürmek de mümkündür. Bir yandan da Kafkaesk'tir. Bir kere merkezde yanlış tutuklama vakası vardır. Üstelik daktiloya düşen bir böceğin neden olduğu bir hatadan dolayı. Ayrıca bürokrasi, prosedürler, formlar, raporlar da bir an için eksik olmaz. Bu yönleriyle *Brazil*, en az *1984* kadar *Dava*'yı da hatırlatır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Kaan Murat Yanık, Butimar romanı ile Ketebe'de!

Kaan Murat Yanık'ın
kendi çizimleriyle zenginleştirdiği Butimar romanı,
yeni edisyonuyla çıktı.

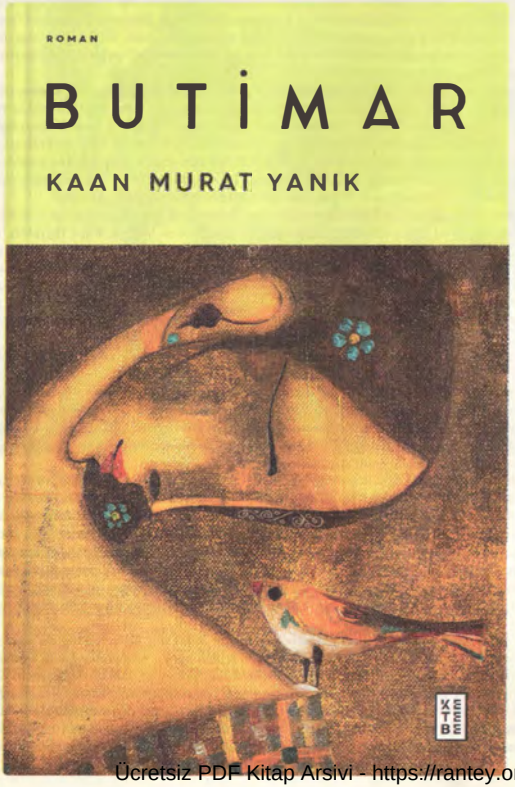

ROMAN

KETEBE.COM

KTB EEE

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

YILIN KİTAPLARI-1

Ekime girdik. Yeni sezon geçen ay başladı. Kültür yayıncılığı; kültür savaşlarının çok cepheli olduğu henüz gelişememiş, geliştirilememiş, pilatese, spora gitmeye fırsat bulamamış ülkelerde şövalye ruhuyla yapılabilen bir iş. Geçen sezon Türkçede dikkatimi çeken, okurken üzerine notlar aldığım kitaplar var. Sadece yeni çıkan kitapları okuyacak kadar kültürlü ve zeki değilim elbet. Eksiklerimi kapamak için geçtiğimiz 2.500 yılda yazılmış ve muhtelif yayıncılar tarafından neşredilmiş bazı kitapları okudum. Fakat ben kültür emekçilerinin gönlü olsun diye son yılda basılan kitaplardan bahsedeceğim bu yazıda.

Tasarımı ve dizgisi ile dikkat çeken yayıncılardan biri olan **Fol Kitap** yayın hayatının dördüncü yılında olsa gerek. Geçen sene İtalyan estetikçi Benedetto Croce'nin *İfade Bilimi ve Genel Linguistik Olarak Estetik* kitabını bastılar. Çevirmen İsmail Tunalı Hoca. Hoca'nın tasarım felsefesi ile alakalı tasarıma giriş niteliğinde ders kitabı olan *Tasarım Felsefesi* kitabını değerli sanatçı Memed Erdener'in ısrarlı önerisi ile alıp oldukça faydalanmıştım. Croce, Türkiye'de Bedrettin Cömert'in üzerine tez yazdığı bir isim olarak bilinmekteydi. Corece'de bilgi, sezgisel ve mantıksal olmak üzere iki kaynağa dayandırılır, ilki üzerine felsefe yapılır ve oradan güzele ulaşılır. Kurumsal tasarıma önem veren bir yayıncının seçtiği içerikler ve referansları oldukça umut verici.

İthaki Yayınları'nın edebiyat teorisine hizmetleri yadsınamaz. *Kahramanın Sonsuz Yolculuğu*, *Batı Kanonu* gibi kitapları kaynak niteliğinde. Oğuz Cebeci'nin teori kitapları okunmazsa olmaz kitaplardan. Ayrıca merhum Suat Derviş'in eserlerini adeta yeniden gün ışığına çıkardılar. Serdar Soydan'ın yayına hazırladığı külliyat 3-4 senedir tamamlanıyor. 2022 adeta bir Suat Derviş yılı oldu. Aynalıgeçit'te Sanatkritik salonunda bir Suat Derviş sergisi eylül ayı boyunca gezilebildi. Derviş'in *Anılar*, *Paramparça* kitabı bir günlük. Burada yazar gençliğinde Almanya'ya gidip o arada yazarak geçinebilme hikâyesini anlatıyor. Anlatısı roman tadında. Yer yer duygulanıp, dolduğum anlar oldu: "Babamın ağzından kan boşandı. Hemen hastaneye nakledilmesi icap ediyordu. O gün onu imdat otomobiliyle hastaneye götürdük."

Çok önemli yazarlardan Turgut Çeviker'in *Tevfik Fikret* kitabı **Koç Üniversitesi Yayınları**'ndan çok özel bir baskıyla çıkmıştı geçen sene. İki sene evvel aynı isimle Beşir Ayvazoğlu'nun biyografisini basmıştı **Kapı Yayınları**. 2019 yılında bu kitaptan ilhamla 2 sayı Tevfik Fikret yazısı kaleme almıştım. Üçüncü yazıyı yazamadan başka konulara ağırlık vermek gerekmişti. Şimdi bu kitabı okuyup Fikret'le ilgili yazımın üçüncü bölümünü tamamlamaya çalışacağım. İçinde Fikret üzerine dünkü yazılar ve bugünkü yazıların ağırlık oluşturduğu kitapta Fikret'in resimleri de mevcut. Fikret'in resimleri şiirlerinden iyi. Mimetik bir resim çiziyor ve hakkını veriyor. Hatırlayalım, şiirde ise mimetik (pastoral, lirik) tarzdan ziyade epik (naratif) tarza düşkündü ve daha iyisini yapabilirdi. Tabi bu eleştirilerimiz şiirlerinin içeriğine değil asla. İçerikte muhteşem bir özgünlüğü yakalamıştır. Burada biçimsel konuşuyoruz.

Ümit Bayazoğlu geçtiğimiz yıla iki kitap sığdırdı. **Tabiat Kitap**'tan çıkan Ümit Dünyası ve **Aras Yayıncılık**'tan *Arap Kızı Camdan Bakıyor* kitabı. Tabiat Kitap, benim yönettiğim ve daha bir yaşını doldurmamış bir yayınevi. Tek çalışanı var. Henüz altıncı kitabını basmış bir kurum. Ümit Dünyası, Bayazoğlu'nun portreler serisinin üçüncü kitabı niteliğinde idi. Portrelerin ilk iki kitabı genişletilmiş baskılarıyla Aras'tan çıktı geçtiğimiz yaz. *Arap Kızı Camdan Bakıyor* Osmanlı'da köleliği anlatan, acı gerçeklerle dolu bir kitap olmuş. Köle pazarları, Tanzimat yazarlarının romanlarında ve anılarında kölelere yaklaşımı, aktarılan anlar ve diyaloglar oldukça üzücü. Hadım edilmişlerden seçilen harem ağalarının o perişan hâlleri. İnsan boğuluyor bazı sayfalarda. İnsanın insanı aşağılamasında insani bir arıza var.

Ülkede büyük antropolog James Frazer'in yeni çevirilerinin yapılması harika. Freud'un etkilendiği isimlerden biri olan Frazer'in daha evvel *Altın Dal* kitabı meşhurdu. Şimdilerde **Kanon Kitap** başka eserlerini de çeviriyor. Ben Sayat Müller'in çevirdiği *Büyük Tufan*'ın üçüncü baskısını okuyorum. Bir iki yılda birden fazla baskı yapabilmesi sevindirici. Dünyanın sular altında kalması fantezisi birçok toplumda var. Bunun tesadüf olması imkân dışı. Bence tufan korkusu, insanın anne karnında sular içindeki mazisi ile alakalı bir korku. Burada şu paradoks var: Anneye dönmek istediği varsayılan insan neden tufandan korksun? Şiir gibi oldu ama değil. Fakat şu şiir: "*Kamış çit, kamış çit, duvar, duvar, kamış çit dinle, duvar anımsa.* Şurippaklı *Ubar- Tutu'nun* oğlu, evini sök, bir gemi yap, mülklerinden vazgeç, yaşamı ara! Tanrılarını terk et, canını kurtar, canlı yaratıkların her türünden geminin içine yükle. Yapacağın geminin her yanı uyumlu ölçüde olsun." *Gılgamış Destanı* sıkı metin.

Albaraka Yayınları'nın psikoloji serisinden çıkan Zbigniev Kotowicz'in R.D. Laing hakkındaki kitabı yayınevinin 113. kitabı. Beyza Konuk çevirisi. Kısa sürede 100 kitabı aştılar. Psikoloji serileri var bu yayınevinin. Laing, şizofrenlere farklı yaklaşımı ve başarılarıyla tanınan bir doktor. Üç dört sene evvel kendisini anlatan bir filmi izlediğimi hatırlıyorum. Filmin içeriği güzeldi fakat sinematografisi düşüktü. Romantik biri Dr. Laing. Tedavi yöntemleri yüzünden dışlandığı oluyor. Doktora göre çocukları delirten şey ailedir. Ağzına sağlık. Ayrıca Freud'un Übertragung (aktarım) mümkün olmadığı için şizofrenler tedavi edilemez görüşü üzerine düşünmüş ve bu tabuyu yıkmaya çalışmış. Yayınevinin kitap listesinde Laing'in kitabı da var. Ayrıca psikoloji serisinde geçen ay Otto Rank'ın yıllardır kendisinden alıntılar yapılagelen *Sanat ve Sanatçı* kitabı basıldı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

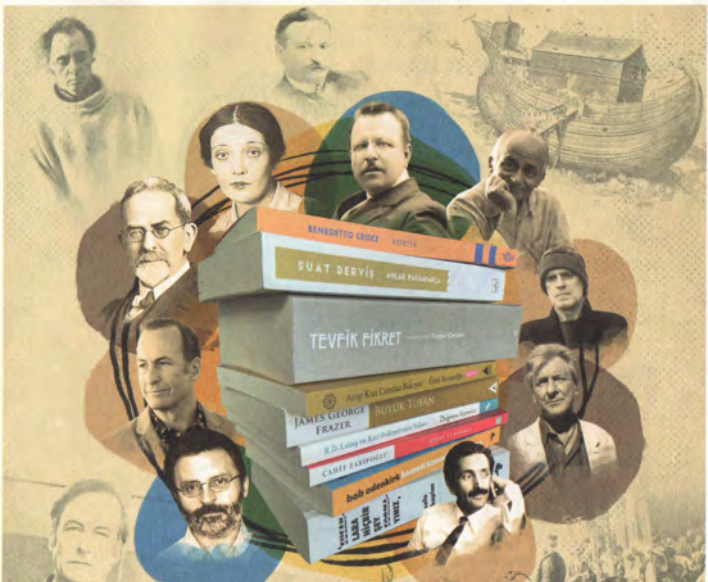

Ketebe Yayınları'nın üç beş yılda 714. kitaba gelmesi şoku diyorum başka bir şey demiyorum. Cahit Zarifoğlu'nun *Korku ve Yakarış* kitabı elimde. Ayrıca şairin diğer kitaplarını da müstakil olarak basmışlar. Bu edisyonlar dergiler kontrol edilerek yapıldığı için şiirler daha doğru basılmış. Beyan Yayınları'nın toplu şiirleri nüshasıyla karşılaştırmalı okunabilir. Bu şiirler Türkçedeki en kapalı şiirlerden. Zarifoğlu'nun imge kurarken imgenin kendisine de sorunsal yapması şiirde imgeciliği bayat bulanlara bir istisna hediye ediyor. "Hemşeri miyiz benden saklama" diyor şair. İlk dizede. İlk dizesi şiir ortasından konuşan bir şiir yaşlanmaz. Zarifoğlu, şifrelerini beraberinde götürmüş. Broch'un *Uyurgezerler Üçlemesi* ise özel kutusunda basılıp çok güzel bir çeviri (M. Sami Türk) ile okura sunuldu. Eşim satırların altını kırmızı tükenmez kalem ile çizdiği için okuma hevesim kaçtı. Bir kere daha satın almak gerekecek. Kurşun kalemle hafif çizmek gerek kitapları.

Holden Kitap, Bob Odenkirk'in *Komedi Komedi Komedi Dram* kitabını basmış. Bob, stand up geçmişinden başlayıp *Better Call Saul* dizi setine kadar hayatı ve komedi anlayışı ile ilgili bir takım ayrıntılar veriyor kitapta. Bu kez replikleri daha komik hâle getirmediğini çünkü yazarların bu işin hakkını verdiğini itiraf ediyor Bob. Kendi oyunculuğu hakkında oldukça mütevazı olduğunu anlıyoruz. Rol arkadaşlarını çok beğeniyor. Fakat oldukça soytarı bulduğu Saul Goodman karakterinin saç stilini kendi belirlemiş. Özellikle aslan yelesi kesimi tavsiye etmiş. Holden'in yıl içinde bastığı diğer önemli kitap Sefa Kaplan'ın *Susanlara Hiçbir Şey Sormayınız* kitabıydı. Yılın bütün eleştiri ihtiyacını giderdi diyebiliriz bu kitap. Sefa Kaplan yeri geldiğinde sözünü sakınmayan ve her açık sözlü gibi muhakkak bir iki kişide yanılan bir huysuz.

Gelecek sayı devam edeceğim yerim yetmedi. Ne çok kitap okumuşum öyle.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Mehmet Ali & Akşamsefası

AysuAltaş

ŞİMDİ BU ŞEHİR

Dostum yeniden burada. Geçmiş hiç olmamış gibi ve hiçbir şey acı vermiyor şimdi. Kumral, esmer, sarışın, iyi, güzel, başarılı, bilge kimseyi daha önce hiç tanımamışım. Yalnızlığı, ölümü, ayrılığı unutuyorum. Yazmak, okumak, söylemek istediğim mutsuz hiçbir şey yok. Kocaman gülümsüyor, hiç olmadığı kadar mutlu ve güzel yıllar sonra. Dostum yeniden burada. Çıkmaz sokaklarda yağmurlar duruyor ilk defa. Ilık rüzgârlar esiyor güneydeki bir ülkeden, Cezayir menekşeleri açıyor kaldırımlarda. Şimdi bu şehir çok başka. Eski yollarda neşeli yürüyoruz. Balıkçılar, beyaz kediler, esmer çocuklar, otel pencerelerindeki yalnız adamlar ve sarhoşlar hep tanıdık. Dostum yeniden burada. Biriktirdiğim bütün umutsuz şeylerin teki bile çıkmıyor ağzımdan -kaygılar, hırslar, geçip giden zaman, hep daha fazlası, öfke- hiçbiri olmamış gibi. "Anımsıyor musun?" diye soruyor, sesi sevecen. Yürürken tek konuştuğumuz çok eğlendiğimiz bir bahar günü, geçmişte. Başka hiçbir şey anlatmaya değer görünmüyor şimdi. O gün kendimi ne kadar mutlu hissettiğimi hatırlıyorum; dokunmazken bile avuçlarının ne kadar sıcak ve güvenli olduğunu, benim için hep orada olduğunu iyi bildiğimi. Hiçbir şeyin acelesi, önemi, ciddiyeti yok. Her şeye gülüyoruz. Karşılaştığımız ilk gün ve ilk yer. Yeniden orada duruyoruz. "Hiç unutmadım" diyorum. Onu sevdiğimi ve kaybettiğimi. Elini tutmak için uzanıyorum. Anımsıyorum, çocukluğun yitip gidişini. Baharın ansızın bitişini. Avuçlarım soğuyor. Her hikâyenin mutlu başlayıp bir şekilde mutsuz sonla bittiğini hatırlıyorum burada. Dostum yeniden burada olsaydı ama o yok. Ben elini tutmak için uzandıkça hayali yavaş yavaş kayboluyor. Şimdi orada değil. Yerinde zamanın sarımsı, küf kokan rüzgârı esiyor yalnızca. Ben hâlâ buradayım. Kumral, esmer, sarışın, iyi, güzel, başarılı, bilge yüzlerce insan var. Bazıları ona benziyor, bazıları benzemiyor; hiçbiri o değil. Günler batıyor ve yeniden doğuyor, hiçbir şey de olmadı. Balıkçılar, beyaz kediler, esmer çocuklar, otel pencerelerindeki yalnız adamlar ve sarhoşlar yine eskisi gibi. Artık pek anlaşamıyoruz. Hiç durmadan yağmurlar yağıyor üstelik. Ne yapacağımı bilmiyorum. Gitsem iyi olur artık gibi. Kıyısında beyaz elbiseli, yanık tenli çocukların her akşam kırık deniz kabukları topladıkları bambaşka bir şehre belki. Ama hâlâ buradayım. Neden bilmiyorum, bekliyorum.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Bahri Butimar, Şiir

ZAMAN NOKTASINDAKİ BOŞLUK

alnımız zamana asılı parşömendir
burnunuza kötü kokular gelebilir
buna ayak parmaklarınız küsmesin
uluorta ve örtülü uzuvlarınız da var alnınızda

bencilliğim mazur görülsün
çünkü en az sizin kadar bencilim
zamanı müsavi buruşturamam belki
fakat nihayetine varırsak
yaşadığımız ne varsa okunacak.

zihnin omurgasını düşünün
yeni bir o yaratmayacak bizden
bir nokta sonsuzluğuna da boşluğu gömsek
zaman, bizimle değişmeyecek

oyulmuş kil tabakaları
uçurum diye anılan dağ yarıkları
kopmuş kıtaların tamamlayıcıları
tek tek cebe koyun bunları
güneşi pamuklayan buluta yayılan
gözün gök astarı gibi serili küreye yazılan
çoğu zaman nemli bir hikâyedir.

yaklaşın daha da yaklaşın ağız tenhasına
sürgün yemiş âdemin mirasına
soluğun sancılı doğumuna.
tereddütü dışarda bırakıp girin içeri
kaburganın kaoslu içine
un ufak etmek yetmez
suya erişen büsbütün katılığı.

kırmızıyken göze mavi görünen yaşamın o yumuşacık yolları,
kırıldıkça küçülen sıvı taneciği,
kusursuz saflığa tepkili kan sığınağının gürleyişi,
başımızdaki eklemsiz kemiğin ağrısı,
hadi şimdi çıkarın cebinizdekileri koyun üstüne
tamamı zaman boşluğudur.

alnımız bir boşluk cenderesindeki parşömendir
geriye dönecek şans yok,
yok sayfayı çevirmekten başka çare
malum kurbağanın kaderi
yaşanmış dün gibi önümüze gelecek.

yalnız önümüz değil
arkamız,sağımız,solumuz
her yanımız zamana sobe
tekerrür sandığımız bir zaman hengamesine
yaşam deyip yaşamaya noktalanmışız.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ALTAY DAĞLARI NASIL OLUŞTU?

Bir önceki yazımızda Roma'nın mitolojik köklerini anlatmıştık. Dünya üzerinde birçok örneği var şehirlerin, dağların ve göllerin kökenini mitlere bağlama konusunun. Barcelona isminin "Barça Nona"dan (Dokuzuncu gemi), Antwerpen'in "Hand Werpen"den (El fırlatan) gelmesi gibi. Biz bugün bizim köklerimize ait bir miti anlatacağız. Bu mit de bize, görkemli Altay Dağları'nın nasıl oluştuğunu...

***

Erlik Han, Bay Ülgen tarafından yeraltına hapsedildikten sonra orada kendisine bir dünya kurmuştu. Demirden, kapkaranlık bir dünyaydı bu... Güneşi bile karanlık saçıyordu. Kendisine hizmet eden yüzlerce ifrit, çeşit çeşit yaratıklar vardı. Onun dünyasını kaplayan denizde yüzen Abra ve Yutpa adında, muhafızlık eden iki de ejderha bulunurdu. Bunların yanında Erlik Han'ın yedi oğlu, dokuz kızı vardı. Kızlarının görevi şehveti yaymak ve yeraltına inen kamları yollarından saptırmaktı. Oğullarının görevi ise yeraltında ve yeryüzünde Erlik'in elçiliğini yapmaktı. Kötü ruhları yönetir onları insanlara musallat ederlerdi.

Kerey, Erlik'in bu yedi oğlundan üçüncüsüydü. Bakır bilekli Kerey'di lakabı ve giyiminde kuşamında bakır rengi baskındı. Yeryüzündeki kötü ruhları yönettiğinden diğer kardeşleri gibi yeraltında değil yeryüzünde daha çok zaman geçiriyordu. Kerey, her köyü, her ormanı, her dağı avucunun içi gibi bilirdi. İnsanoğluna da oldukça aşinaydı. Hem simalarına hem de karakterlerine... Ne var ki bir gün, ormanın birinde gezinirken, daha önce hiç görmediği bir kadın dikkatini celbetti. O kadın Tayanak'tı.

Tayanak, yeryüzünün en güzel kadınıydı ama güzelliği başına belaydı. Çünkü onu görenler hemen aşka düşüyor, günler geceler boyu, gönlünü kazanmak için çırpınıyordu. Ne var ki o hiç kimseyi sevemiyor, erkeklerin ilgisinden de bunalıyordu. Nihayetinde kendisine insanlardan uzakta, yalnız bir yaşam kurmayı seçti. Burada atıyla, köpeğiyle yaşıyor, onları dost biliyordu. Konuşma ihtiyacı hissettiğinde de kendi elleriyle yaptığı eşyalarıyla dertleşiyor, onlara her şeyini anlatıyordu. Aslında yalnız yaşamasının asıl sebebi Ak Kağan'a kendisini adamasıydı. Atalarından kalma sihirli bir yüzüğe sahipti Tayanak. O yüzüğü taktığında hızla yol alıyor, Ak Kağan'ın gizli altın madenine ulaşıyordu. Gün boyu orada çalışarak Ak Kağan için altın çıkarıyordu.

Kerey, Tayanak'a tekrar rastlayınca tüm dikkatini verdi ve onu evine kadar takip etti. Ertesi gün ise güçlü ve alımlı bir genç adam kılığına bürünüp kapısına dayandı. Maksadı onu hem görünüşüyle hem de sözleriyle etkilemek, sonrasında babasının dünyasına, kara dünyaya onu götürmekti. Kapıyı bu umutla çaldı ancak kapı bir türlü açılmadı. Omuzuyla kapıyı kırıp içeri girdi. Onun kim olduğunu anlayan Tayanak'ın eşyaları korkuya kapıldılar.

"Ne istiyorsun?" diye hep bir ağızdan bağırdılar.

"Tayanak'ı almaya geldim. Nerede o?"

"Onu kimsenin bulamayacağı bir yerde şimdi. Yerini biz de bilmiyoruz." dediler.

Kerey kolay pes edecek değildi. Tüm eşyalara tek tek işkence etmeye başladı. Tarağın dişlerini, baltanın sapını, iğnenin gövdesini kırdı. İpliği defalarca kopardı ama hiçbiri konuşmadı. Hepsi sadık kaldı Tayanak'a. Sıra yüksüğe gelmişti. Yüksük:

"O bana hep hoyrat davrandı, defalarca gövdeme iğne batırdı o yüzden ona sadık kalacak değilim. Tayanak, sihirli yüzüğünü parmağına taktı ve Ak Kağan'ın altın madenine gitti." dedi ve madenin yerini tarif etti.

Kerey, hiç vakit kaybetmeden yola koyuldu. Tayanak, o sırada canla başla çalışıyordu. Birden sihirli yüzük dile geldi. Yaklaşan tehlikeyi Tayanak'a haber verdi. Tayanak madenden çıkıp hızla yakındaki ormana daldı. Koştu, koştu, koştu... Ta ki dermanı kalmayıncaya dek. Sonunda nefes nefese bir kayın ağacının önünde durdu.

"Dokuz dallı, sekiz gölgeli, altın yapraklı Bay[1] Kayın. Ey ağaç ana, aç kollarını, sakla beni yaklaşan kötülükten." dedi.

Kayın ağacının gövdesi bir kapı gibi açılıverdi. Tayanak, açılan boşluğa girdi ve peşinden kayın tekrar kapattı kendini. Ne var ki Tayanak'ın elbisesinin küçük bir parçası ağacın gövdesinin dışında kaldı. Madende Tayanak'ı bulamayan Kerey'se onun ormanda saklandığını anlamıştı. Karanlık güçlerini kullanarak iz sürdü. Ormandaki tüm ağaçları bir bir gözden geçiriyordu Tayanak'ın kayın ağacının dışında kalan elbisesini gördü. Ağacı dallarından tuttu ve sallayarak bağırmaya başladı. O korkunç sesi tüm ormanda yankılanıyordu.

"Hemen gövdeni aç ve bana ait olanı serbest bırak!" diye bağırdı.

Kayın ağacından cevap gelmedi. Kerey de babası gibi heybetliydi. Ağacı bir öne bir arkaya sallamaya başladı. Neredeyse kökünden sökecekti. Tam o anda birer bahadıra dönüşüp Kerey'in peşine takılan eşyalar çıkageldiler. Devasa kı-

[1] Kutsal, zengin manasında kullanılan bir tabir. Tanrı Ülgen'e, Bay Ülgen de denir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

lıçlarıyla Kerey'e meydan okuyorlardı. Kıran kırana bir dövüş başladı. Bir onlar bir Kerey üstünlük kuruyordu. O sırada Tayanak da kayın ağacının gövdesinden çıkmış onlara yardım ediyordu. Nihayetinde bir bahadıra dönüşmüş olan tarak, Kerey'i yere serip üzerine çıktı. Tam o anda Tayanak sihirli yüzüğünü kaldırdı ve:

"Tengrim, güzel tarağım heybetli bir dağa dönüssün. O dağ ki tüm ağırlığıyla Kara Neme[2] çocuğunu yerin altına hapsetsin!" diye algışta[3] bulundu.

Algışı hemen kabul oldu ve tarak, her bir dişi bir dağ olacak şekilde sıradağlara dönüştü. Diğer eşyalar da Altay Dağlarının hemen yanında heybetli dağlar olarak sıralandılar. Ağaç Ana da Bay Ülgen de Tayanak'ın kaçırılmasına müsaade etmemiş oldular. Kerey ise o günden sonra bir daha gün yüzü göremedi. Erlik Han'ın diğer oğulları da bu olaydan ders aldılar ve bir daha insanlara doğrudan musallat olmadılar.

***

İşte heybetli Altay Dağları böyle oluştu. O dağlar ki bugün de Moğolistan'da Tengri'nin kudretinin bir vesikası olarak dimdik durmaktalar. Karanlık dünyaya nispet edercesine, onun üzerinde karlı tepeleriyle bembeyaz arz-ı endam etmekteler.

Sizin dualarınızın da Tayanak'ın algışı gibi hızlıca kabul olması dileğiyle sevgili okur…

[2] Erlik Han'ın halkarasındaki adı.
[3] Dua, dilek.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Hazal Kebabcı

KENDİNE DÖNÜK, KENDİNE AİT

Ben; sevmekten, paylaşmaktan, çoğalmaktan, güvenmekten, yan yana gülüp, yan yana susup, yan yana ağlamaktan mahrum bırakmayan, beni bilen, kendini bilen, yalanı eğlence, yasağı zevk, dürüstlüğü sıkıcı bellememiş, tek başına ordu, kalabalıkta yalnız, ânı tadan, geleceği dillendiren, samimiyeti kendine zırh yapmış ruhları bağrıma basa basa sarmak istiyorum. Ben buradayım der gibi sevmek, korkmamak bundan. Ben buradayım ve burada olacağım, der gibi yaşamak, bir gün ölsem bile.

Kendi dünyasını nasıl taşıyacağından pek de emin olmayan bir adam ile kendi dünyasını taşımaktan bezmiş bir kadın. Eksikleri birbirinde olan iki insan, ama asıl dertleri tam olarak bu değil. Tek bildiğim, bazı anlar göğsüme dolan o kocaman, ruhumu genişleten his. Dokununca anladığım, uzaklaşınca aradığım, kendimi bana hatırlatan, gerektiğinde unutturan o his. Aşk demek için fazla narin ve kalıcı, sevgi demek için fazla iddialı. Öyle olması gerektiği için öyle olanlardan birisi de sensin. Bir zamanlar oradaydı ve şimdi burada. Buradasın. Göğsümün en sıkışık noktasında, en rahat hâliyle. Sıcaklığının getirdiği şeyler yakıyor bazen, ben buradayım der gibi varoluş sancıların da var ama geçer. Duruluruz ve bir kez daha buluruz birbirimizi. Kaybetmeye gerek yok bunun için. Bilirsin, bulmak her zaman öyle bir şey değil. Üzülmek zorunda değiliz. Genelgeçer bilgilerin insanları olmadık biz hiç. Durmak istediğinde yanında duracak, toplanmanı ve dinlenmeni bekleyecek biri, belki birlikte yürüdüğün birinden daha güçlü bir şeye tekabül eder sende. Ya da belki sen durduğunda, onu hâlâ yürüyor görmek anlamlıdır ama konumuz bu değil. Bu dünyasını nasıl taşıyacağını bilen adamların ve dünyasını taşımaktan bezmemiş kadınların meselesi. Biz tam olarak bu değiliz, biliyorsun.

Seninle küçülebilmek, büyümekten daha değerli çünkü başkası ne düşünür diye yapamadığımız ve kendimiz olamadığımız o aciz an da bu değil mi? Kabul et, dürüstlük akılda ve kalpte olanların korkmadan yansıtılmasından geçer. Korkma, seninle küçülebilmek, büyümekten daha değerli. Büyürsek sığacak bir yer elbet buluruz. Eğer küçülürsek, kaybolmamak olur derdimiz.

Keşke bir hissin tam olarak ne olduğunu hiçbir cümleye ihtiyacımız olmadan anlatabilsek. Birbirimizi tanımıyorken kim olduğumuzu bildiğimiz gibi, sevişirken göz göze geldiğimiz o birkaç saniye, uyurken unuttuğum ve arkamı döndüğümde bulduğum bir gövdenin sevinci, içten bir sarılmanın tüm organlarına değebilmesi. Bildiğim bir şeyler var, hepsinden eminim ama sana ne anlatabilirim ne de tarif edebilirim. Sadece bazen sen de bilirsin. Anlarsın, duyarsın, görürsün. Bazen hiç çaba gerektirmez, ki öyle söylediği gibi de çaba gerektirmez her zaman. Öyledir, öyle olduğu için seversin. Gerçeklik durağandır. Sevgi de öyle. Kovalamak zorunda kalmaz, oturup öylece izlersin. Uyuyakalırsın ve bazen koltukta uyuyakalmak en rahat yatakta uyumaktan daha güzeldir. Bu da böyle işte. Anlatamadığımız ama bildiğimiz o his.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Yavuz Türk

EPİFANİ

bizim evlerimiz kilitli, uykumuz gün doğumunda çatlayan şimşek gibi
ekşi yaban elmalar yedim, cebimde hurma çekirdeği gezdirdim
bir şimşek, tam vaktinde patlarsa, belki görürüz o an birbirimizi
aniden fark ediyorum işte o birilerini, tekinsiz sesleri ve gövdeleri
uğultular değil, kalabalıktayken herkes kendinden daha emin

dünyanın nasıl işlediğine dair modern ve yerleşik fikirlerimiz
çoğunluğunuz gibi dar çemberde hayalimi gezdirdim
bardağın içine tek buz attığımdaki o narin çıtırtıyı sevdim
ah o fark ediş anları: bağlamında, kıvamında, dolayımında
marifet silah arkadaşının omzunda ağlamakta

gün geldi ben de yüz çevirdim dünya nimetlerinden
yadsıdım, tütsüledim, kargışladım, parafinli mumlara üfledim
insan içine çıkılacaktı, bir koşu taşra berberlerine gittim
çok acele tıraş: saç-sakal-yıkama bir arada
ardından kırkına doğru yepyeni bir keşif: jazz ve viski

adresim bilenler için her zaman açık ve sahihti
asya'da bir şaman, sibirya'da sürgün, öropa'da gezgin
romanya'da çingen, peru'da yerli, elbette afrika hariç değildi
insanlar açsa beslenir, üşüdüğünde giydirilir,
hastalandığında sağaltılır ve öldüklerinde kefenlenir

isa'nın ardından yürüyen kuru kalabalık bendim
sokrates'in içtiği baldıran, süt irisi bir genç kızın memesi
interbellum, kolektif bilinçdışı, çürüyen dağ meleği
gölgesi yere düşmeyen yetim: bil ki senin kederin artık benimdir
yetimliği gövdesiyle savunan yiğit: oğluma senin adını verdim

sonunda kederle fark ettim: elbet bir aydınlanma ânında
hayat tümden doğaçlama, ölüm hep yanı başında

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org
Mehmet Ali & Akşamsefası

İNCİ KUT: "MÁRQUEZ DÜNYAYA MAL OLMUŞ BİR YAZARDIR"

Bu ayki röportaj konuğumuz çevirmen ve yazar İnci Kut. İnci Kut, Márquez başta olmak üzere, Jose Mauro de Vasconcelos, Mario Vargas Llosa, Jose Saramago, Isabel Allende gibi pek çok Latin Amerikalı yazarı Türkçeye çevirmiş bir isim. Bütün bu çeviri faaliyetlerinin yanı sıra İspanyolca sözlükleri ve gramer kitaplarıyla İspanyol kültürüne yaptığı hizmetlerden dolayı kendisine İspanya tarafından iki kez Liyakat Nişanı verildiğini de söylemek gerek. Ayrıca, Isabel Allende'nin yazdığı *Maya'nın Günlüğü* adlı romanıyla Dünya Kitap 2013 En İyi Çeviri Ödülü'ne, Márquez'in öykülerinden derlenen *Öyküler* adlı kitapla da Vedat Türkali 2022 Çeviri Ödülü'ne layık görülmüştür.

İnci Kut yazmaya ve çevirmeye devam ediyor. Biz de bu vesileyle kendisine sorularımızı yöneltttik.

"MÁRQUEZ, CERVANTES'TEN SONRA EN ÇOK ÇEVRİLEN İSİM"

Önce kişisel bir yerden başlayalım. Márquez sizin için ne ifade ediyor, sizdeki Márquez'i öğrenebilir miyiz?

Kolombiyalı yazar Gabriel García Márquez, dünyaya mal olmuş çok önemli bir kişilik. Eserleri Cervantes'ten sonra dünyada en çok dile çevrilmiş böylesine dopdolu ve kendine özgü bir yazarın eserlerini ve onun o "büyülü" dünyasını başka bir dile çevirip başka bir okuyucu kitlesine aktarmak bir onur, ama aynı zamanda çok büyük bir sorumluluk. Onun 10 kitabını özgün dili olan İspanyolcadan Türkçeye aktarmak benim için gerçekten bir ayrıcalık ve büyük bir kazanım oldu.

Benim Márquez'le bir çevirmen olarak tanışmam 1989 yılına rastlar. Günlerden bir gün Can Yayınları'nı ziyaret ettim, tesadüfen sevgili Erdal Öz çıktı karşıma. Kendimi tanıttım, İspanyolcadan çeviri yapmak istediğimi söyledim. García Márquez'in o sıralarda yeni çıkmış olan ve Güney Amerika ülkelerinin bağımsızlık kahramanı Simón Bolívar'ın son yıllarını anlattığı *Labirentindeki General* (*General en su laberinto*) adlı biyografik romanını çevirmeyi önerdi bana. Büyük bir zevkle ve istekle başladım işe ve onun ne kadar değişik, ne kadar zor, ne kadar kendine özgü bir yazar olduğunu o zaman anladım. Kolay gibi görünen, kırılması çetin bir cevizdi. İşte Güney Amerika'nın kurtarıcısı olarak ün yapmış General Simón Bolívar'ı anlattığı bu kitabıyla tanıdım ben García Márquez'i. Bu anlatıyı Türkçeye çevirmek bana ilginç gelmişti, çünkü o ünlü generalin yabancısı değildim: İstanbul'a gelmeden önce Ankara'da beş altı yıl çalıştığım Venezuela Büyükelçiliği'nde generalin portresi hep karşımda asılı duruyordu!

García Márquez'in öykülerinin ve romanlarının tadına varabilmek için, onun kim olduğunu, nerelerden geçerek bu noktaya geldiğini, yani geçmişini bilmekte yarar var, çünkü Kolombiya'nın yakın tarihi ve sosyal özellikleri onun bütün yaşantısını ve meslek hayatını şekillendirmiş. İspanyol âleminin kısaca Gabo diye tanıdığı bu büyük yazarın gerçekle gerçeküstü karışımı olan dünyasını yaratan da işte bu özellikler.

García Márquez, 1928 yılında Aracataca'da doğuyor, 8 yaşına kadar anneannesi ve dedesi ona bakıyor. Dedesi liberal görüşlü bir emekli albay. Sürekli olarak savaşı, ölümü, siyasi olayları ve çatışmaları anlatıyor torununa. Anneannesiyse yerli mitolojisine, doğaüstü olaylara, masallara, hayalet hikâyelerine, fantastik olaylara inanan ve bunları sanki gerçekmiş gibi son derece doğal bir ifadeyle anlatan ilginç bir kadın. İşte bu ikisinin ona çocukluğundan itibaren anlattıkları Gabo'nun kitaplarının özünü oluşturuyor. Bir gün Kafka'nın *Metamorfosis*'ini (*Değişim*'i) okuyunca bütün hayatı değişiyor. "*İnsanların böyle şeyler yazmalarına izin verildiğini bilmiyordum, bilseydim daha önce yazardım*," diyor!

Öte yandan ülkenin son 100 yıllık tarihindeki en önemli siyasi ve sosyal patlamalara tanık olmuş, o olayları yaşamış bir ailenin içinde doğup büyümüştür Gabo. 1899-1902 yılları arasında yaşanan Bin Gün Savaşı'nda yani iç savaşta Gabo'nun dedesi de savaşmış ve bu savaşta Liberaller yenik düşmüşlerdir. Ülkede yaşanan ikinci önemli olay, 1928 Muz Grevi denilen ve muz işçilerinin katliamıyla sonuçlanan ayaklanma, Gabo'nun doğumuyla aynı yıl gerçekleşmiş ve *Yüzyıllık Yalnızlık*'ın arka planını oluşturmuş. Daha sonra da 1946'dan itibaren siyasi şiddet dönemi, gerilla savaşları, toplu ölümler başlıyor. İşte bütün bu olaylar Gabo'nun hayatını ve yazarlığını şekillendiriyor.

Márquez'in yazarlık kariyerini değiştiren kitap *Yüzyıllık Yalnızlık* olarak bilinse de, onu popüler bir yazar hâline getiren kitap *Kırmız Pazartesi*'dir. Bu kitaplara dair bize neler söylemek istersiniz?

García Márquez'in tartışmasız başyapıtı olan *Yüzyıllık Yalnızlık* (*Cien años de soledad*) romanının yazılış öyküsü ilginçtir: 1950'li yıllarda Márquez'in kitapları hiç satmazken 1965'te birden ilham geliyor ve anneannesiyle dedesinin çocukken ona anlattığı doğaüstü ve inanılmaz öğeleri sanki son derece doğal olaylarmış gibi anlatmaya karar veriyor. 18 ay boyunca bir odaya kapanıp yazıyor. Sonunda aile artık borca batmışken, Márquez neredeyse nikotin zehirlenmesine uğramış bir hâlde içinden çıkıyor: elinde çocukluğundan beri dinlediklerini içeren *Yüzyıllık Yalnızlık* romanının

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

1300 sayfalık müsveddesi var ama cebinde onu yayınevine gönderecek posta parası bile yok! Müsveddenin birkaç sayfasını okuyan Carlos Fuentes, Julio Cortázar, Mario Vargas Llosa gibi tanınmış yazarların övgü dolu yazıları sayesinde 1967'de kitap Buenos Aires'te yayımlanıyor. İlk hafta 8.000 adet, sonraki 3 yılda 500 bin adet satıyor, 30 dile çevriliyor. Márquez artık dünyanın en çok tanınan ve okunan yazarlarından biridir.

Türk okuru ise Márquez'le oldukça geç bir dönemde tanışmıştır: Márquez yazı hayatına gazeteci olarak başladıktan sonra 1950'de ilk romanı olan *Yaprak Fırtınası*'nı (*La hojarasca*) kaleme alıyor, sancılı bir süreç boyunca defalarca değişiklik geçiren bu romanı 1955'te basılıyor. Bu kitabın Türkiye'de yayımlanmasıysa o tarihten yirmi sekiz yıl sonra, yani 1983'te Can Yayınları tarafından gerçekleşiyor. Usta yazarın henüz yirmi üç yaşındayken kaleme aldığı bu masalsı öyküde, Márquez'in sonraki anlatılarının mekânını oluşturacak olan düşsel Macondo kasabası ilk kez okura sunuluyor (Macondo, Afrika'da konuşulan Bantu dilinde "muz" anlamına geliyor). Dev bir muz şirketinin sömürüsünden arta kalan çürümüşlük kokusunun kol gezdiği bu kasabada herkesin nefret ettiği garip bir doktor ölmüş, yaşlı bir emekli albay da, sırf ona vermiş olduğu bir sözü yerine getirmek için, halkın karşı koymasına rağmen, yanında kızı ve torunuyla birlikte onu defnetme çabasına düşmüştür. Tıpkı Sophokles'in, hoşgörüye dayalı bir ortak yaşamı ve bireyin haklarını savunduğu, bir direniş örneği gösteren ölümsüz tragedyası *Antigone*'de olduğu gibi. Cenazenin hazırlık aşaması ve Macondo'nun çeyrek yüzyıllık masalsı öyküsü, yarım saatlik bir süre içinde ve geriye dönüşlerle, bu üç kişinin farklı görüş açılarından anlatılmakta.

Zamansız kaybettiğimiz değerli yazar Erdal Öz, 1982-1983 döneminde García Márquez'in dört kitabını daha basmıştı ve bunların sonuncusu *Kırmızı Pazartesi*'ydi (*Crónica de una muerte anunciada*). Onların ardından 1984 yılında, Márquez'in 1967'de yayımladığı ve ona dünya çapında şöhret kazandıran başyapıtı *Yüzyıllık Yalnızlık* da değerli çevirmen Seçkin Selvi'nin çevirisiyle Can Yayınları tarafından basıldı ve bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de okurun günümüze kadar devam eden büyük ilgisini çekti.

Erdal Öz, dünya edebiyatından çevirileri olabildiğince özgün dilinden yaptırma çabası içinde, 1983 yılında yayımlanmış ve 2005'e kadar 18 baskı yapmış olan *Kırmızı Pazartesi* romanını İspanyolcadan çevirmemi istemişti benden. Söz konusu kitabın özgün adı *İşleneceği Duyurulmuş Olan Bir Cinayetin Anlatısı* anlamına geliyor, ama Erdal Öz böyle bir kitap adının ilginç olmayacağını ve daha çarpıcı bir başlık olması gerektiğini düşünmüş, cinayetin işlendiği pazartesi gününden esinlenerek ona *Kırmızı Pazartesi* adını uygun görmüştü. Gerçekten de bu kitap ülkemizde bu adla ünlendi ve adı âdeta bir deyim hâline geldi. Nitekim ben de, 1983 yılında Fransızcadan çevrilip basılmış olan bu kitabı 2005'te Erdal Öz'ün isteği üzerine ikinci defa çevirirken aynı başlığı kullanmak zorunda kalmış, ama kitabın özgün adını *İşleneceğini Herkesin Bildiği Bir Cinayetin Öyküsü* şeklinde bir alt başlık olarak kullanmaktan kendimi alamamıştım. 2005'te İspanyolca aslından çevirdiğim *Kırmızı Pazartesi*'nin o tarihten günümüze kadar 71 baskı yapması, bu kitabın Türk okurunun gözdesi olduğunun göstergesidir. Daha sonra 2008 yılında değerli tiyatro oyuncusu ve yönetmen Macit Koper benim çevirimden yola çıkarak eseri tiyatroya uyarladı ve onun yönetimiyle İstanbul Şehir Tiyatroları'nda üst üste iki sezon büyük başarıyla oynandı.

"ROMANLARINDA GAZETECİLİĞİN ETKİSİ AÇIK SEÇİK GÖRÜLÜR"

Márquez'in gazetecilik geçmişini de es geçmemek lazım. Sizce Márquez'in kariyerinde ve kaleminde gazeteciliğin romana, romanın gazeteciliğe nasıl bir etkisi oldu?

Márquez kariyerine gazetecilik dalında başlamış, ama kendisine dünya çapında ün kazandıran eserini hem gerçek hem fantastik öğelere dayalı bir kurgu olarak yazmıştı. Ne var ki romanlarında ve öykülerinde gazeteciliğinin etkisi açık seçik görülür. Zaten *Kırmızı Pazartesi*'yi de kendisinin bizzat tanık olduğu bir olayın haberleştirilmesinden yola çıkarak

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

yazmıştır. Aynı habercilik etkisi, Márquez'in en güzel eserlerinden biri olan *Aşk ve Öbür Cinler* (*Del amor y otros demonios*) adlı romanında da görülür: Yazarın kırk beş yıl önce günlük bir gazetenin muhabiriyken tanık olduğu bir olaydan yola çıkarak yazdığı ve aşkın karşısına dikilen bağnazlığın öyküsünü bir Ortaçağ masalı tadında anlattığı bir romandır bu. Márquez'in 1996 yılında piyasaya çıkan ve Kolombiya'da ünlü uyuşturucu kaçakçısı Pablo Escobar'ın hükümetle giriştiği pazarlıkta elini güçlendirmek için dokuz kişiyi kaçırıp rehin tutması olayını anlatarak gazeteciliğe bir tür dönüş yaptığı *Bir Kaçırılma Öyküsü* (*Noticia de un secuestro*) başlıklı kitabı da bu konuda bir başka örnektir.

Márquez'den önce ve sonra Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görülen başka Latin yazarlar da oldu, ancak hiçbiri onun popülerliğine ulaşamadı. Sizce bunun sebepleri neler?

Çünkü Márquez'den önce ve sonra Nobel Edebiyat Ödülü alan çok az sayıdaki Latin Amerikalı yazarın hiçbirinde ondaki "büyülü gerçekçilik" öğesi yok. Zaten bu ödül Márquez'e "Fantastik ve gerçekçi yazımın bir arada bulunduğu hayal gücünün zengin dünyasından oluşmuş, bir kıtanın hayatını ve ihtilaflarını yansıtan eserleri için" verilmiş. Peki nedir okurun ilgisini sürekli cezbeden bu "büyülü gerçekçilik"? İlk olarak 1920'lerde Almanya'da gerçeküstü görüntüler resmeden genç ressamlar için kullanılmış bu terim. 1940'larda Kübalı Alejo Carpentier, Latin Amerikalı yazarların yerli kültüründen gelen fantastik öğeleri, mitolojiyi, yani sözlü geleneği gerçekçi bir kurguyla bir araya getirme eğilimlerini anlatırken "lo real maravilloso"dan, yani "harika gerçek"ten söz ediyor; örneğin Arjantinli Jorge Luis Borges'te olduğu gibi.

Márquez'in Türkiye'de çok fazla okuru var, kitapları "çok satanlar"dan inmiyor. Bunun bir sebebinin de iki toplum arasındaki benzerlikler olduğunu söyleyebilir miyiz? Her iki kültürü de yakından tanıyan biri olarak bize neler söylemek istersiniz?

Evet, bu sürekli ilginin sebebinin toplumlarımız arasındaki benzerlikler olduğunu söyleyebiliriz. Bizimkiler gibi ülkelerde toplumsal sorunlar ve çalkantılar doğal olarak birbirine benzer, ama bence Türk okurunu bu tür edebiyata çeken ana etken yine o büyülü gerçekçiliktir: Márquez'in romanlarında ve öykülerinde ustaca kullandığı ve yerli kültüründen gelen doğaüstü olaylar ve mitler ile bizim masal ve efsanelerle yoğrulmuş kadim Anadolu kültürümüz arasında bir benzerlik olması doğal değil mi?

"35 YILDA 60'DAN FAZLA KİTAP ÇEVİRDİM"

Latin Amerika edebiyatından pek çok kitap çevirmiş biri olarak sizden genel bir değerlendirme istesek bize neler söylemek istersiniz? Latin Amerika edebiyatının dünü bugünü ne durumda?

Son 35 yılda Latin Amerika ve İspanyol edebiyatlarından 60'dan fazla kitap çevirdim, yani ortalama yılda 2 kitap demektir bu; içlerinden yarıya yakını García Márquez ve Isabel Allende'nin kitapları: Márquez'in 10, Allende'nin 14 kitabı. Yani ister istemez bu iki yazarın etkisi altındayım. Bir d e 3 kitabını çevirdiğim, çok değerli Perulu yazar Mario Vargas Llosa var. Dolayısıyla Latin Amerika edebiyatını genel olarak değerlendirebilecek kadar bilgi sahibi olduğumu söyleyemeyeceğim. Ama Márquez'in başı çektiği ve Allende'nin biraz sürdürdüğü "büyülü gerçekçilik" akımı Márquez'in ölümünden sonra artık duruldu diyebilirim. Zaten herhâlde okur da bu tarza doydu.

Bize Latin Amerika edebiyatından 3 kitap önerin desek, hangi kitapları söylersiniz? Nedenleriyle beraber açıklar mısınız?

Ben tabii yine kendi çevirdiğim ya da okuduğum kitaplardan yola çıkarak öneride bulunabilirim: Okumayanlar elbette *Yüzyıllık Yalnızlık* ve *Kırmızı Pazartesi*'yi okumalılar. Ayrıca yukarıda değindiğim *Aşk ve Öbür Cinler* de, bağnazlığın nerelere kadar gittiğini göstermesi açısından bence çok anlamlı bir kitap. Ve usta yazarın yaşlılığın hüznünü olağandışı bir aşkın coşkusuna dönüştürdüğü son kitabı *Benim Hüzünlü Orospularım* (*Memoria de mis putas tristes*), yaşlılığa, cinselliğe, aşka ve ölüme dair bir güzelleme sanki. Bir de Vargas Llosa'nın *Kelt Rüyası*'nı (*El sueño del celta*) öneririm: gerçek olaylara dayanan çok ilginç (ve çevrilmesi bir o kadar zor) bir kitap.

Son zamanlarda ne üzerine çalışıyorsunuz, masanızda neler var?

Şu anda yine Isabel Allende'nin 2020'de çıkan, yazarın kadınlar ve feminizm hakkındaki düşüncelerini her zamanki esprili üslubuyla anlattığı *Mujeres del alma mía* başlıklı kitabını çevirmekteyim (kitabın Türkçe adına henüz karar veremedim). Ama pandemiden dolayı gecikmelerin yaşandığı yayın dünyasında Allende'nin son romanı *Violeta* ile 1982'de yazdığı ve onu üne kavuşturan *Ruhlar Evi* (*La casa de los espíritus*) İspanyolca özgün dilinden çevrilmiş olarak baskıya girmeyi bekliyor. Bir de Portekizce aslından çevirdiğim ve yine yayınevinde sırasını bekleyen Saramago'nun *Kabil*'i var. Ayrıca edebiyat dünyasının dışında kalan bir tarih kitabı var elimde: İstanbul Üniversitesi öğretim üyelerinden sevgili arkadaşım Doçent.Dr. María Jesús Horta'nın yazdığı *İspanya Tarihi*.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Şeyma Sarıkaya

ERVA'NIN PENCERESİ: SONBAHAR

Hiçbir çiçeğini yaşatamıyorsun artık Erva, kendini bile. "Ama" dedin. "Sonbaharlar hep böyle değil midir zaten?"

"Rabbim" dedin. "Ben dayanamaz oldum." Sen bir duyanın olduğuna inanıyordun Erva. Ben bir yaprak gibi düşen gözyaşını izlerken burukça gülümseyebildim ancak. Görmedin, "canın" dedim, "canın sağ olsun." "Canım…" dedin, "Canım çok acıyor." Bana değildi bu kendini açışın, aldıramadım.

Affedemedin kendini Erva. Bunu, kendini sürekli "Bu bir demdir, gelir geçer!" diye avutmandan anlıyordum. Anlıyor ve kahroluyordum. Çünkü ben Erva, bu narin ve ufak bedenin arkadaşındaki savaşçı kadınla tanışmış ve âşık olmuştum. Kendin için, hayallerin için nasıl savaşmazdın? "Çok toydun, elinden gelen bir şey yoktu." Yanındaki adam seni avutsun istedim, avutmasına izin verdim. Oysa Erva, çocukken ezberlediğim sureler gibi biliyordum ki seni ancak baban avutabilirdi. Ben bile avutamazdım, kabullendim.

"Babam…" dedin. Durdun. Sana hep söylediği iki kelimelik omuzlarına mezarlık gibi inen cümlesi çınladı kulaklarında. Sustun, susmaya zorladın kendini. Sen Erva… Sen ki ağzından kalbini gördüğüm kadın… Sahi Erva, sen aynı baban gibiyken tüm bunlar olurken nasıl susacaktın? Nitekim susmadın, susamadın Erva. Senin bir sesin, bir rengin vardı. Bunu yüreğini diline ev sahibi yapmandan, bir ayna gibi içini yüzüne yansıtmandan anlıyordum. Babanın cümlesi tekrar zihninin tüm koridorlarında gezindi. "Baba..." dedin. "Yapamadım, affet."

Savaşacaksın Erva! Rabbine sığınıp savaşacaksın. Kimse için değilse bile seni avcunun içi gibi bilen baban hatırına. Yenilecek olsan, "Yenilirsin, direnme" derdi çünkü biliyorsun. "Ben yenildim!" dedin. "Üstelik yenildiğimi ona söyleyemeyecek kadar yorgun, bitkin, kızgın, kırgın ve güçsüzüm."

Gözyaşların hıçkırıklarına karıştı, dokunmadım. Kızmadım, kızamadım. Çünkü Erva, binbir emekle ilk arabanı aldığın o zaman baban, günler boyunca gençken hiç adım atmadığı sokakları karış karış ezberleyerek senin için en kolay güzergahı bulmuştu. Yorgunca gülümsedin. Sahi Erva, sen benden başkasına bunun, babanın sana son model bir araba almasından daha değerli olduğunu anlatabilir miydin? Sanmıyordum.

İşte Erva, biz seninle şimdi karşı karşıya oturur birbirimize bakarız. Ben bir sigara yakarım, sen bir kitapla oyalanırsın. Birbirimizin darmadağınlığını görür, anlar da karışmayız. Ne ahmağız!

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

AŞİL İSTESE O KAPLUMBAĞAYI ÖYLE BİR YENERDİ Kİ...

Sesli Düşünüyorum #11

1. Arkadaşımın düğün videosu sonunda gelmiş. İzledik. İçinde bir adet de eski sevgili barındırıyor bu video. Arkadaşlarımın düğünleri benim için bir çileye dönüşmek üzere: Her düğünde bir eski sevgili. Sevgililer o videolarda var oluşlarını sürdürüyorlar. Şöyle düşünüyorum: Belki de düğün videolarında eski sevgili bıraka bıraka kendi düğünümüze ulaşacağızdır.

2. Arkadaşımla konuşuyorum, "eski sevgili olayına çok mu takılıyorsun," diyor. Hayır diyorum. Konuşmaya başlıyor: "Sevgili olduğunuz birisiyle bir süre sonra –mesela sekiz ay sonra– ayrıldıysanız," diyor, "başlangıç sizi tam da o bitişe götürdüğü için hiç sevgili olmamışsınızdır." "Nasıl yani," diyorum, anlamayarak. "Yani," diyor, "ilişkiye başladığınız andan itibaren o malum sona doğru beraber yürüyen iki insansınız sadece ve sonunda ayrıldığınız için, sadece ayrılığa yürümüş oldunuz, hiç başlamadınız." Kafamı sallıyor ve şöyle söylüyorum: "Aaa tabii diyorum, o kadar haklısın ki."

3. Yunan kahramanı Aşil bir kaplumbağa ile yarış yapar ve çok iyi de bir koşucu olduğu için kaplumbağaya avans verir, diyelim ki yüz metre. Aşil yüz metre koştuğunda kaplumbağa bir metre ilerlemiştir bile, Aşil o bir metreyi koştuğunda kaplumbağa küçük de olsa bir adım atmıştır ve böylece Aşil kaplumbağaya hiçbir zaman ulaşamaz. Yani, ilişki diye bir şey yoktur? (Arkadaşım bir sürü şeyden bahsederken ben bunu tekrarlıyorum kendi kendime ve çok akıllı olduğumu düşünüyorum.)

4. 1969 yılında antropolog Edmund Carpenter ve fotoğrafçı Adelaide de Menil yeni Gine'deki Biami kabilesini ziyaret ederler. Aracısız bir dünyada yaşamaktadır bu kabile, dolaysız, direkt hani, aynaları bile yok, öyle diyeyim ben size. Carpenter gitmeden şunu düşünür: "Kabile üyelerinin kendilerini ilk kez gördüğündeki tepkilerini çok merak ediyorum. Sonuç tuhaf değildir. Kendilerini gören kabile üyeleri bir dehşet yaşarlar: 'tribal terror of self-awareness.'" Bu kendi sesinizi duymanız gibi bir şey işte, benim sesim böyle mi çıkıyor terörü.

5. Fotoğraf çekecekken ön kameranın aniden açılması terörü.

6. Apple IOS 13 ile birlikte şöyle bir güncelleme getirmişti: FaceTime görüşmeleri sırasında kameraya değil ekrana baktığınızda karşınızdakini görüyorsunuz ama ona bakmıyorsunuz, kameraya bakarsanız evet ona bakıyorsunuz ama bu sefer de karşınızdakini görmüyorsunuz. İşte, bunu düzeltmişlerdi, IOS 13'le. Ekrana bakıyorsunuz ama karşınızdakine bakıyorsunuz, o da öyle görüyor. (Teknoloji terörü.)

7. *Beş Yaşındayken Kendimi Öldürdüm* adında bir kitap okudum ve çok sevdim. Budala Kitap yayımlamış, Begüm Kovulmaz çevirmiş. Çocuk anlatıcı... Çocuk anlatıcının ne kadar manipülatif bir şey olduğunu düşünüyorum. İnsanı bilinçdışına dair bir yerden vurduğu için yasaklanması söz konusu dahi olabilir. Çünkü çocuk yani ve başına kötü bir şeyler geldiğinde ister istemez kendinizi camdan atasınız geliyor. (En sevdiğim film *Stand By Me*, içinde dört adet çocuk barındırıyor ve çocuklardan biri ileride, yirmi üç yaşında ölecek River Phoenix. Bu anlatıyı çok daha güçlü kılıyor. Gerçekten de ölecek bir çocuk, yani.)

8. "İnsanların sizin hakkınızda ne kadar az düşündüğünü bilseniz o kadar da endişelenmezdiniz." -MD

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Dünya'nın, hatırına döndüğü iyi insanlar:

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

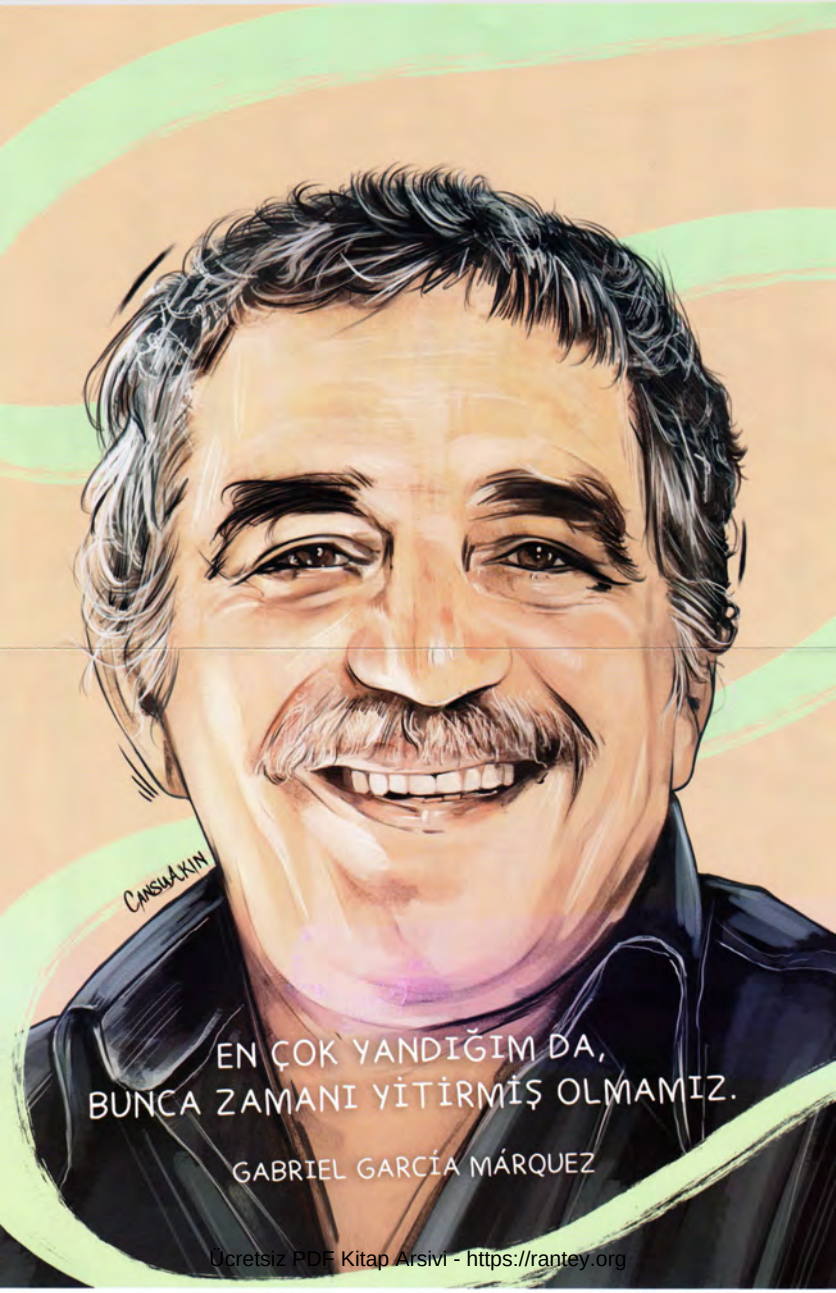

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

YUSUF ATILGAN

Birden kaldırımlardan taşan kalabalıkta onun da olabileceği aklıma geldi. İçimdeki sıkıntı eridi. (Bu sıkıntı garsonun yüzündendi. Öyle sanıyordum. Paltomu tutarken yüzünü görmüştüm: Gülmekten değil sırıtmaktan kırışmış, gözleri, ne derler, sırnaşık mı, yok yılışıktı. Para versem eli elime yapışacaktı. Vermedim.) Çevreme ilgiyle baktım. Erkekler yeni tıraş olmuşlar, kadınlar yeni boyanmışlardı. Yüzleri tasasızdı. Caminin dirseğindeki bacakları kesik dilenci, soğuktan morarmış, çorapsız gazeteci çocuk bile öyleydiler. Sanki onu tanıyormuşum, görsem bilecekmişim gibi bakıyordum geçenlere. Bu gece bencildim. Kendi kendime kızdım. Oysa onu bu caddeye pek seyrek gönderirdim: Binde bir, güzel bir filmi görsün diye. Önlerde bir yere oturur, yanağı avcuna dayalı filmi seyreder, tam beni düşünmesini istediğim zaman beni düşünürdü. Film bitince eve yürüyerek dönerdi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org